

NÁVRH OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

o stanovení klidového území Národního parku Podyjí,

jímž MŽP jako příslušný správní orgán podle ustanovení § 17 odst. 3 ZOPK v souladu s ustanovením § 171 a násl. správního řádu

stanovuje

klidové území Národního parku Podyjí.

Článek 1 Předmět úpravy

MŽP tímto opatřením obecné povahy vydaným pod čj. XXXXXX a oznámeným veřejnou vyhláškou dne xxxxx (dále jen „OOP“) stanovuje klidové území s označením KU01_NPP – Údolí Dyje (dále jen „klidové území“) na území Národního parku Podyjí (dále jen „NP Podyjí“).

Článek 2 Odůvodnění

Dle ustanovení § 17 odst. 1 ZOPK jsou klidová území národního parku území s omezeným pohybem osob z důvodu umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených. Účelem vymezení klidových území je tedy ochrana citlivých ekosystémů nebo jednotlivých složek, jejichž stav by mohla ohrozit nadměrná návštěvnost.

MŽP na základě dostupných podkladů stanovilo ekosystémy nebo jejich složky citlivé na nadměrný pohyb, vyhodnotilo rušivé vlivy spojené s pohybem osob (zranitelnost a rizika poškození) a následně vymezilo klidové území KU01_NPP.

Při vymezování klidového území vycházelo MŽP z těchto podkladů:

- Aktuální vrstva mapování biotopů v rámci Evropsky významné lokality Podyjí (dále jen „EVL“).
- Monitoring návštěvnosti Národního parku Podyjí. Zpráva za období 05/2010-12/2016.
- Mapa zonace národního parku Thayatal.
- Informace o výskytu druhů (Nálezová databáze ochrany přírody: <https://portal.nature.cz/nd/find.php?X=X>, databáze české flóry a vegetace <https://pladias.cz/>)
- Klidové území Národního parku Podyjí: návrh – leden 2019 (v tomto materiálu Správy NP Podyjí je uveden soupis literatury vztahující se k jednotlivým složkám ekosystémů – především k výskytu druhů a vývoji jejich populací).

V průběhu roku 2018 byl Správou NP Podyjí připraven návrh klidového území v souladu s § 17 ZOPK a podle Metodického pokynu sekce ochrany přírody a krajiny MŽP k vymezování, navrhování a schvalování klidových území národních parků v ČR, který byl publikován ve Věstníku MŽP (ročník XXVIII – červen 2018 – částka 4). Ze strany MŽP byl tento návrh odsouhlasen dne 29.1.2019 pod čj. MZP/2019/620/105. Návrh klidového území včetně doplňujících dokumentů a informativních materiálů byl dne 26.2.2019 zveřejněn na webových stránkách Správy NP Podyjí. Dne 12.3.2019 proběhl v obci Havraníky k návrhu klidového území speciální informativní seminář pro veřejnost. V průběhu února a března 2019 byl návrh klidového území též individuálně konzultován se členy Rady NP Podyjí (dále jen „rada“), kteří o to projevíli zájem. Dne 28.3.2019 byl návrh klidového území dohodnut na plenárním zasedání rady ve Znojmě postupem podle ustanovení § 20, odst. 3 ZOPK. Pro dohodu o návrhu klidového území hlasovalo 21 přítomných členů rady, žádný člen rady nehlasoval proti dohodě, ani se nezdržel hlasování. MŽP tedy na základě této dohody zahajuje další postup podle ustanovení § 17, odst. 3 ZOPK.

Klidové území NP Podyjí bylo vymezeno s cílem ochránit citlivé přírodní fenomény, které jsou předmětem ochrany národního parku, před poškozením nadměrnou návštěvností. Území národního parku je významným centrem biodiverzity uprostřed intenzivně využívané krajiny a je tak významné i pro druhy žijící v širším regionu, např. netopýry či dravce.

Orientační výměra klidového území činí cca 3000 ha, což představuje 49% území NP Podyjí. Klidové území se nachází v jádrové části NP Podyjí a je vymezeno podél toku Dyje ve směru SZ-JV.

Stanovení ekosystémů nebo jejich složek citlivých na nadměrný pohyb a rušivé vlivy s ním spojené a vyhodnocení zranitelnosti a rizik poškození těchto ekosystémů nebo jejich složek.

Klidové území je vymezeno z důvodu přítomnosti citlivých lesních ekosystémů, kterými jsou suťové lesy (L4), hercynské dubohabřiny (L3.1), květnaté bučiny (L5.1), acidofilní teplomilné doubravy (L6.5), citlivých nelesních ekosystémů, kterými jsou pohyblivé sutě (S2), jeskyně (S3), štěrbínová vegetace silikátových skal o drolin (S1.2), vysokostébelné trávníky skalních terás (S1.2), skalní vegetace s kostřavou sivou (T3.1), specifického ekosystému řeky Dyje (Makrofytní vegetace vodních toků V4 včetně jejího dna a navazující příbřežní ekosystémy) a citlivých složek ekosystémů, kterými jsou vybraní živočichové (čáp černý, sokol stěhovavý, orl mořský, vrápenec malý, užovka stromová, užovka podplamatá, jasoň dymnivkový, pestrokřídlec podražcový) a rostliny (volovec vrbolistý, ploštičník evropský, kýchavice černá, endemické druhy jeřábů ze skupiny *Sorbus aria* agg. – jeřáb podyjský a jeřáb kornoutolistý).

Stanovení klidového území přispěje k nerušenému vývoji dalších složek ekosystémů (rostlinných i živočišných druhů), pro které není klidové území bezprostředně vymezeno, které se však v dané oblasti vyskytují a které mohou být citlivé na některé vlivy spojené s nadměrnou návštěvností.

Obecná východiska vymezení klidového území

Významným hlediskem pro vymezení klidového území je celkový tvar a reliéf území národního parku. NP Podyjí je tvořen kaňonovitým říčním údolím a úzkou

částí plošin nad ním. Šířka území ani v nejširším místě nedosahuje 10 km, v nejužších místech je pouze kolem 1 km. Pro některé citlivé druhy je tedy už celá šíře území národního parku limitem přežití populace. Stresové faktory působící zvnějšku území NP (doprava, pohyb zemědělské techniky, koncentrace lidí v sídlech a jejich okolí) jsou patrné i lidskými smysly do vzdálenosti několika kilometrů, každé další rušení může znamenat překročení tolerance citlivých druhů. Dosah rušivých elementů působících podél říčního údolí přímo souvisí s jeho tvarem. Jakýkoli rušivý prvek na dně údolí či na jeho horní hraně působí v celém oblouku meandru a odstíněn je teprve optickou a akustickou bariérou skalního hřbetu. Má-li tedy část říčního údolí být chráněna před rušením přítomností člověka (osoby na dohled či doslech), je nutno vždy zahrnout celý oblouk meandru.

Při upřesňování tvaru a rozsahu klidového území byla zohledněna také existence území s analogickým režimem vstupu veřejnosti na rakouské straně údolí, v národním parku Thayatal. Dle dolnorakouského zákona o národních parcích je veřejnosti v zóně přírodní a v zóně přírodní s managementem NP Thayatal povolen vstup pouze po značených stezkách. Ve vnější zóně není vstup veřejnosti omezen. Klidové území je vymezeno převážně v navržené zóně přírodní, tedy v území, kde je lidská aktivita omezena včetně využívání pozemků či péče o biotopy. Určitá část klidového území spadá též do zóny přírodě blízké a do části zóny soustředěné péče o přírodu, která je cílově určena k budoucímu ponechání samovolnému vývoji. Jen výjimečně je do klidového území zařazena část zóny soustředěné péče o přírodu cílově určené k trvalé péči. Jedná se především o plochy, kde bude trvale prováděna údržba biotopů z důvodů ochrany biodiverzity. Jde ovšem o plochy na prudkých svazích (kde při zvýšeném pohybu osob hrozí značná antropogenní eroze), v menší míře o louky navazující na meandry řeky Dyje, které jsou přístupné pouze přes zmíněné svahy kaňonu Dyje. Jednotlivý zásah v dotčených lokalitách v trvání několika dní jedenkrát za několik let (převážně lesní porosty), případně několika dní v konkrétních omezených periodách (např. kosení luk) je z hlediska rizikových faktorů pro biotu zásadně odlišný od trvalého vstupu neomezeného počtu lidí.

Rušivé vlivy spojené s nadměrným pohybem osob

Mechanické narušování povrchu

Může se jednat o sešlap, při němž dochází k poškozování nadzemních částí rostlin a k utužení svrchní vrstvy půdy, o antropogenní erozi, která hrozí zejména na prudkých svazích a nepevněných površích (např. suťové svahy) a představuje nevratné změny v morfologii terénu vedoucí k sesuvům půdy či k řízení suťových svahů. V humózních lesích je narušena svrchní vrstva kyprého humusu, dochází k utužování půdy, v případě živočišných druhů pak jde o zraňování jedinců využívajících nepevněné substráty jako úkryt (např. plazi v kamenných akumulacích složky ekosystému Dyje v hrubozrnném říčním štěrku). Toto riziko hrozí obvykle celoročně, protože ke zraňování či poškozování organismů dochází i mimo vegetační sezónu – živočichové využívají nepevněné substráty i jako zimní úkryty.

U citlivých druhů rostlin dochází k narušení pletiv nadzemních částí i mělce uložených podzemních orgánů. To vede ke změnám ve složení podrostu, které jsou problematické i u společenstev běžně se vyskytujících mimo zvláště chráněná území. V mechanicky namáhaném podrostu ubývá květnatých druhů (kyčelnice cibulkonosná, sasanky, dymnivky apod.), které jsou nezbytné pro vývoj některých druhů bezobratlých (jasonů dymnivkových). S ohledem na umožnění vývoje populací jasonů dymnivkového a dalších druhů vázaných na lesní okraje byly do klidového území zahrnuty úseky lesa včetně jeho okrajů. Lesní okraje s hojným výskytem dymnivky jako živné rostliny housenek jasonů jsou zcela zásadní pro jeho rozmnožování. Neregulovaným vstupem do těchto porostů může dojít jednak k úbytku

živné rostliny až pod hranici přežití populace jasoňů, jednak k přímému poškození larev, které jsou velmi nenápadné a jimž není možné se při průchodu porostem vyhnout. Podobně je regulován vstup alespoň do části křovinatých lesních lemů s výskytem podražce křovištního jako živné rostliny housenek pestrokřídlece podražcového. Při zařazování lesních porostů do klidového území byl brán v úvahu i fakt, že hlavním cílem péče o národní park je umožnění samovolného vývoje společenstev, tedy vývoje bez přímého vlivu člověka.

Plašení přítomností člověka

Populace některých plachých druhů živočichů mohou být ohroženy i prostou přítomností člověka. Byly popsány i v NP Podýjí přímo pozorovány případy změn v chování a denním režimu např. u některých ptáků (sokol stěhovavý, čáp černý apod.), pokud se v oblasti, kterou měli na dohled, pohyboval člověk. Takové plašení může vést k opouštění hnízd, případně k tomu, že k založení hnízda vůbec nedojde. Může být ale též příčinou omezené lovecké úspěšnosti, která vede k nedostatečné přípravě na zimní období a tedy až k úhynu jedince. U netopýrů je významným rizikovým faktorem rušení na zimovištích, při němž časté buzení zimujících jedinců vede k vyčerpání energetických zásob a jejich následnému úhynu. Volně žijící živočichové reagují na přítomnost člověka nebo činnosti s člověkem spojené rozdílně, a to na základě několika faktorů. Jednak rozlišují vzdálenost a intenzitu rušivého vlivu činnosti, zároveň pravděpodobně záleží také na jejich zkušenostech s jednotlivými způsoby vyrušení. Rovněž je také známo rozdílné chování v rámci denní a noční periody a během sezóny a aktuální životní fáze. V případě vyrušení je takový jedinec vystaven účinkům stresu, jeho intenzitu určuje hladina stresových hormonů v oběhovém systému jedince. Tyto hormony pak na základě intenzity ovlivňují fyziologické funkce organismu a řídí reakce celého organismu na nastalou situaci. Stresová odpověď je tedy závislá na hladině stresových hormonů, jde o velmi dynamický systém, který se mění s věkem, zkušenostmi i aktuálním rozpoložením jedince. Význam stresu a především schopnost organismu se s ním vyrovnat je o to důležitější, že stres může prokazatelně ovlivňovat funkce imunitního systému, metabolismus, reprodukci a také veškeré etologické projevy jedince.

Rušení volně žijících živočichů, které vzniká nárazově v jinak klidném prostředí je pro rušené jedince mnohem fyziologicky náročnější, než dlouhodobě působící trvalá hladina rušení. Dochází k využití několika typů obranných mechanismů, které daný druh ovládá. Nejběžnější metodou je útěk, kdy jedinec leckdy opouští nekontrolovaně své stanoviště. Při takové únikové reakci dochází ke spotřebování vysokého množství energie, která mohla sloužit pro delší interval mezi sháněním potravy a např. odpočinku nebo sezení na vejcích. Při rychlém úprku může dojít také ke zranění jedince, nebo nechtěné nehodě např. shození vajec nebo mláďat z hnízda. Jiné obranné mechanismy vyplývají z maskování jedince v okolí a jeho setrvání na místě do posledního možného okamžiku. V takových případech pak může jedinec místo úniku zvolit útok a docházet tak ke kousnutí či jinému útoku rušitele. Opakovaná rušení pak mohou způsobit opuštění stanoviště, a to i např. snůšky vajíček či mláďat, které vede k jejich úhynu. Odlišné je pak rušení na stabilní hladině a dlouhodobě. Takové případy jsou doloženy např. u sokolů (v přírodním prostředí je to druh velmi plachý na přítomnost člověka během hnízdění – viz výše, avšak v urbanizovaném prostředí je schopen za stálého hluku hnízdit na komínech v městských aglomeracích). Z dostupné literatury také vyplývá, že volně žijící živočichové jsou schopni reagovat na soustředěné rušení, tj. v případě komunikací nebo stezek. Jedinci vyhledávají místa vzdálenější od těchto liniových prvků, tak aby riziko vlivu rušitele minimalizovali. Z tohoto důvodu je žádoucí vhodně

usměrňovat turistické využívání hodnotných přírodních lokalit a např. jej koncentrovat do jiných částí NP, aby byly zachovány klidové zóny pro citlivější druhy. Z přímého pozorování (lesníci, strážci) vyplývá, že jedinci plachých druhů jsou schopni se přizpůsobit i dennímu režimu na stezkách a do částí teritoria v jejich okolí se vydávají v časných ranních či pozdních večerních hodinách, kdy je i podle monitoringu návštěvnosti rušivý tlak minimální.

Vnos diaspor cizorodých druhů

Člověk při průchodu terénem funguje jako vektor přenosu rozmnožovacího agens druhů, zejména rostlin. V případě klidových území NP je zásadní přenos mimoděčný (nezáměrný), např. na podrážkách bot či na oblečení. Dochází tak i k šíření invazních druhů. V území NP Podyjí se invazní druhy schopné takového transportu vyskytují (trnovník akát, netýkavka žláznatá, americké druhy celíků apod.), navíc nelze vyloučit vnos diaspor druhů z jiných území. Zejména v těch částech území, kde již neprobíhá žádný management a namátková kontrola porostů je tedy zřídka, je nutno omezit vstup veřejnosti i z toho důvodu, že při náhodném vnosu diaspor cizorodých druhů by mohlo dojít k jejich dlouhodobému nekontrolovanému šíření, čímž by byla ohrožena zachovalost biotopů. Likvidace rozsáhlých populací invazních druhů je náročná, dlouhodobá, často až nemožná, navíc již rozvojem takové populace dochází k zásadnímu narušení rovnováhy původního společenstva, jejíž obnova je pak otázkou minimálně desítek let. Alespoň v nejzachovalejších částech území je tedy žádoucí udržet návštěvnost v soustředěných místech (cesty, vymezené plochy), kde se často pohybují i terénní pracovníci Správy NP Podyjí, takže je pravděpodobné, že případnou invazi zaznamenají v zárodku, tedy nejpozději 2.–3. sezónu výskytu. V takovém případě je možné invazi zlikvidovat rychle a bez negativních následků pro původní společenstvo. Vzhledem k výčtu druhů, jejichž šíření v území je nejvíce pravděpodobné (trnovník akát, pajasan žláznatý, dub červený, netýkavka žláznatá, americké druhy celíků, bolševník velkolepý, křídlatka česká, případně další druhy křídlatek, slunečnice topinambur, třapatka dřípátá) jsou tímto rizikem ohroženy prakticky všechny biotopy v navrženém klidovém území. V každém z biotopů národního parku je totiž s ohledem na své nároky na prostředí alespoň některý z vyjmenovaných druhů schopen se intenzivně šířit. I vstupem jediné osoby může dojít ke vnosu cizorodých diaspor, ovšem dle analogických případů lze provést kvalifikovaný odhad, že reálná pravděpodobnost invaze nastává v případě návštěvy v řádu desítek osob. Taková návštěva je však v území národního parku reálná kdekoli (s výjimkou fyzicky nepřístupných míst jako jsou skalní stěny apod.).

Přímý sběr, usmrcování, ilegální odlov živočichů a poškozování manipulací

Některé druhy jsou esteticky atraktivní, případně patří do skupin, které lidé obecně vnímají jako nebezpečné. U nich jsou časté případy sběru (např. trhání kvetoucích prýtlů nebo vyrývání sazenic rostlin, sběr dospělců motýlů či brouků apod.), resp. záměrného ničení (usmrcování). Při vysoké intenzitě této činnosti může dojít i k ohrožení či zániku populací některých druhů. Byť jsou tyto činnosti zakázány jinými ustanoveními ZOPK, je žádoucí jim alespoň v oblastech intenzivního výskytu podobně ohrožených druhů preventivně bránit také omezením vstupu veřejnosti. Náhodnému sběru z nevědomosti či usmrcování z obavy (např. v případě hadů) nebo při neodborné (byť legální) manipulaci nelze účinně bránit jiným způsobem. V území NP Podyjí se vyskytují druhy výrazné svým habitem, zbarvením či významem. Takové druhy jsou vystaveny riziku např. přímého sběru. U rostlin jde o pokusy přesazení na vlastní zahrádky, u živočichů pak třeba u plazů o obohacení chovu nebo sběru jedinců hmyzu pro doplnění sbírek.

Citlivé lesní a nelesní ekosystémy

Obecná charakteristika a výskyt výše uvedených biotopů v rámci ČR jsou uvedeny v Katalogu biotopů ČR a v dílech Vegetace České republiky (Chytrý et al. 2007, 2009, 2011, 2013). Seznam veškeré odborné literatury využitý k jejich popisu a zmíněné v textu je uveden ve spise.

Shora uvedené biotopy jsou obecně citlivé především z důvodu vazby na extrémní stanoviště nestabilních balvanů a bloků (suťové lesy, pohyblivé sutě, jeskyně), humózní stanoviště na příkrých erozně ohrožených svazích, případně skalních stepí na příkrých svazích kaňonu Dyje či na jeho hranách. Ohrožení těchto ekosystémů způsobuje především přímé mechanické narušování půdního (a skalního) povrchu. V nadměrně navštěvovaných místech dochází k poškozování nadzemních (i mělce podzemních) částí rostlin a k utužení svrchní vrstvy půdy sešlapem, k antropogenní erozi, která hrozí zejména na prudkých svazích a nezpevněných površích (např. sutě). Tato společenstva jsou rovněž citlivá na jakoukoliv míru eutrofizace způsobenou zvýšenou návštěvností i na vnos diaspor cizorodých druhů. Efekt invazí je navíc zvýrazněn již uvedenými procesy narušování půdního pokryvu a eutrofizace, které rovněž usnadňují šíření antropogenních (ruderalních) a invazních druhů rostlin.

V případě hercynských dubohabřin a květnatých bučin je NP Podyjí lokálně významným refugiem těchto společenstev v neochuzeném stavu. Jedná se o společenstva vyskytující se i mimo území NP, na území NP se však vyskytují v mimořádně zachovalém stavu a v druhově pestřejší podobě. Jejich význam spočívá kromě jiného i v tom, že slouží jako lokalita výskytu (a vývoje) bezobratlých živočichů, pro které bylo rovněž vymezeno klidové území. Jejich bylinný podrost je vázán na mocnou vrstvu neutuženého substrátu z postupně se rozkládajícího opadu listnatých stromů. Sešlapem dochází k narušení mikroklimatu v této vrstvě, což má zásadní vliv na fyzikálně-chemické vlastnosti půdy a na půdní mikroflóru. Kromě toho jsou mechanicky poškozovány podrostové byliny. Postupně dochází k ochuzování společenstva o citlivé druhy, k nimž patří kyčelnice cibulkonosná, dymnivka dutá i plná, korállice trojklanná a další. Mizí i na ně vázané druhy živočichů, např. jasoň dymnivkový, pro jehož housenky je živnou rostlinou dymnivka dutá a plná.

Dno řeky Dyje v NP Podyjí je tvořeno balvanitým substrátem, v jehož dutinách existují úkryty pro bezobratlé i obratlovce významné pro zachování přirozené dynamiky společenstva toku. Na většině délky toku jsou bohaté porosty lakušníku říčního dominující významnému společenstvu makrofytní vegetace vodních toků, které je předmětem ochrany EVL Podyjí. Při neregulovaném vstupu osob do toku hrozí zraňování či usmrcování živočichů v úkrytech pod kameny a též mechanickému poškozování rostlin společenstva vodních makrofyt. Dlouhodobým působením tohoto vlivu by došlo k nežádoucím změnám až k zániku společenstva.

Roovers et al. (2004) uvádějí, že je nezbytné omezovat pěší a další turistické aktivity mimo cesty v místech výskytu zranitelných stanovišť. I jen příležitostný sešlap je totiž příčinou významných odchylek ve struktuře vegetace bez ohledu na citlivost stanoviště. V případě vegetace extrémních stanovišť NP Podyjí se tyto odchylky zvětšují. Ze zmíněné publikace dále vyplývá, že přestože je obnova narušených ekosystémů v případě mezofilních stanovišť úspěšná a relativně rychlá, je značně obtížná při přetrvávajícím vlivu návštěvnosti a dané ekosystémy. V případě stanovišť extrémního typu lze očekávat dlouhodobější revitalizaci ovlivněných

ploch, která může být ovlivněna řadou dalších faktorů (např. nedostatkem diaspor původních druhů a opakovaným vnosem diaspor především konkurenčně silných ruderalních druhů). A jak konstatují Reed & Merenlender (2008), i klidná, nekonsumní rekreace (k přírodě šetrné turistické využívání, které je též posláním NP dle ZOPK) v nadměrné míře může být neslučitelná s ochranou biodiverzity a zejména v chráněných územích přispívá ke snižování jejich účinnosti při ochraně předmětů ochrany. Na rozdíl od publikace Roovers et al. (2004) je tato publikace zaměřena primárně na konkrétní druhy organismů a dokládá, že i přírodě šetrné turistické využívání má významný vliv na snížení výskytu vybraných původních druhů organismů a současně přispívá k nárůstu populací druhů nepůvodních. Naopak nebyl zjištěn průkazný rozdíl mezi vlivem na celé ploše chráněného území a v bezprostředním okolí navštěvovaných stezek.

Za nadměrný pohyb osob ve smyslu § 17, odst. 1 ZOPK je považována taková intenzita návštěvnosti, která může způsobit trvalou změnu nebo nevratné poškození ekosystému (např. sešlapem, vnosem materiálu, přenosem diaspor rostlin), případě může ohrozit výskyt nebo vývoj jedinců určitého druhu v konkrétním období (rozmnožování, přečkávání nepříznivého období apod.). Detailní monitoring návštěvnosti probíhá na území NP Podyjí od roku 2010. Návštěvnost je měřena na 15 sčítacích bodech u turistických tras. Celková návštěvnost má jasně stoupající trend, výraznější je tento trend ve východní části NP. Roční průběh vykazuje standardní kolísání s vrcholem v období letních prázdnin a lokálními vrcholy v období Velikonoc a květnových svátků. Zvláště tyto jarní vrcholy mohou být problematické, neboť jde o období intenzivního hnízdění ptáků a rozvoje bylinné vegetace sloužící mimo jiné jako hostitelské rostliny uvedených druhů motýlů. Výrazný nárůst návštěvnosti prokazují např. údaje z hojně využívaných komunikací procházejících navrženým klidovým územím. V případě Hardeggské lávky vzrostl počet návštěvníků z cca 34 tis. v roce 2011 na cca 45 tis. v roce 2016, v případě Šobeské lávky pak za stejné období z cca 68 tis. na cca 102 tis. návštěvníků, v létě pak na více než 2 tis. návštěvníků denně. Za nadměrný pohyb lze pro některé z uvedených ekosystémů (především pohyblivé sutě, skalní vegetace a porosty teplomilných doubrav) považovat již pohyb v řádu jedinců (osob) denně. V případě suťových lesů a suti způsobuje sešlap pohyby suti, rozbití mechových či vegetačních mělkých polštářů. Při dlouhodobém rozbití koridoru na nestabilní suti se tento negativní vliv způsobený sešlapem rozšiřuje stálým vyhledáváním nových méně labilních míst. V případě skalních stěn a hran kaňonů hrozí kromě pohybu suti i ztráta mělkého půdního krytu, ztráta lišejníkového a mechového patra. Druhotně dochází k poškození kořenů a kořenových náběhů dřevin a postupnému odumírání dřevin.

Na území NP Podyjí dochází k dlouhodobému nárůstu návštěvnosti. V letech 2011 až 2016 došlo k nárůstu návštěvnosti na sledovaných místech z cca 315 tis. osob na 397 tis., tedy o více než 25%. Zvláště v některých dnech (např. státní svátky na začátku prázdnin) překračuje návštěvnost turisticky exponovaných míst 1000 osob denně. Tato návštěvnost se postupně rozprostírá z míst dlouhodobě vysoce navštěvovaných (okolí Vranova nad Dyjí, okolí Hardeggu, Šobes atd.) i do dalších částí NP Podyjí. Přestože celková roční návštěvnost vyšší než 350 tis. osob nedosahuje hodnot u nejnavštěvovanějších národních parků v celosvětovém měřítku (Balmford et al. 2015), je srovnatelná s některými známými lokalitami (např. NP Pieniny na Slovensku, NP Pallas-Yllästunturi ve Finsku, NP Pirin v Bulharsku).

Rešerše odborných publikací věnovaných vlivu rekreace na přírodu v celém světě (např. Littlemore & Barker 2001, Steven et al. 2011, Pescott & Stewart 2014, Korkanç 2014, Larson et al. 2016) dokládají, že významná většina studií prokazuje obecně negativní vliv návštěvnosti na vegetaci (vedoucí k degradaci rostlinných společenstev) i na ptáky (především dravce), bez ohledu na typ prostředí, klimatickou zónu či geografickou polohu studované lokality. Watson (1985) uvádí, že „území navštěvovaná mnoha lidmi vykazuje větší poškození vegetace a vyšší půdní erozi než území navštěvovaná zřídka“. V dotčených společenstvech ubývají specializované druhy a jsou nahrazovány běžnými druhy označovanými jako generalisté; v biotopech stoupá riziko šíření nepůvodních druhů (např. Wolf et al. 2013, Tolvanen & Kangas 2016).

Centrální část NP Podyjí (klidové země) patří mezi turisticky atraktivní a navštěvované lokality. Přestože negativní vlivy návštěvnosti na toto území nejsou tak patrné jako v případě některých jiných zvláště chráněných území, kde vede k bezprostřednímu zániku řady ekosystémů či druhů, lze důvodně předpokládat, že návštěvnost bude i nadále stoupat, případně se bude držet na stabilně vysokých číslech. Je proto nezbytné vzhledem k výskytu výše uvedených ekosystémů a jejich složek, aby byl pohyb návštěvníků soustředován pouze na cesty nebo trasy vyhrazené kompetentním orgánem ochrany přírody (Správou NP Podyjí). Pokud by nebyl pohyb návštěvníků nijak regulován, nelze vyloučit, že by došlo k nevratnému poškození vybraných předmětů ochrany NP.

volovec vrbolistý

V současné době (ověřené po roce 2000) jsou známy 4 lokality na území ČR (dle databáze PLADIAS). Jde o kriticky ohrožený druh naší flóry. U nás se vyskytuje na okraji alpsko-dinárského areálu. Svými ekologickými nároky odpovídá charakteru společenstev světlých lesů, výslunných křovinatých strání a skal a je tedy ohrožen výše popsanými vlivy.

ploštičník evropský

Druh rostoucí v suťových lesích, ve stržích a v roklinách na živinami bohatších půdách. Na území ČR se vyskytuje převážně v Moravském krasu a v navazujících oblastech. Jde o kriticky ohrožený druh. Výskyt ploštičníku v NP Podyjí je z biogeografického hlediska naprosto zásadní. Jde o areál na samé jihozápadní hranici jeho rozšíření, nejzazší výskyt druhu karpatské flóry. Ploštičník roste v křovinách strmých svahů Ledových slují na nesoudržných půdách. Mechanické narušení způsobuje nejen přímé poškození rostlin, ale také lokální sesuvy půdy s poškozením vegetace a rozlamování křovin, které vede ke snižování jejich zápoje. To má zásadní vliv na mikroklima lokality, které je podmínkou přežití populace ploštičníku.

kýchavice černá

Druh vyskytující se v rámci ČR kromě NP Podyjí ještě v Bílých Karpatech, Českém krasu a Džbánů. Jde o kriticky ohrožený druh. Druh roste na vápnitém podkladě, který je na území NP Podyjí minoritní. Jde o citlivou složku ekosystémů skalních stepí s výše popsaným ohrožením.

jeřáby z agregátu *Sorbus aria* (jeřáb břek)

Velmi vzácné světlo milné druhy jeřábů rostoucí zejména na částečně osluněných svazích říčního kaňonu. Jedná se o nově popsané taxony (Lepší et al. 2015), které jsou v současné době známy pouze z území NP Podyjí a z navazujícího NP Thaya-tal. V případě jeřábu podyjského bylo na území ČR (a tedy NP Podyjí) zjištěno 7 mikrolokalit v okolí Hardeggské vyhlídky a Hardeggské stráně, na kterých bylo zaznamenáno 33 jedinců daného druhu, v případě jeřábu kornoutolistého pak cca 150 jedinců na 28 mikrolokalitách v úseku podél toku Dyje od Pašerácké stezky po ústí Lukovského potoka. Druhy jsou citlivými složkami ekosystémů skalních stepů a navazujících erozně ohrožených otevřených lesních porostů.

čáp černý

Čáp černý hnízdí v NP Podyjí prokazatelně od roku 1949 v počtu 2–4 párů (Škorpíková et al. 2012). Hnízda si staví na vzrostlých stromech v klidných částech území stranou turistických stezek. Výmluvné je, že nejdéle kontinuálně obsazeným územím (1994–2009, tj. min. 16 let – Škorpíková et al. 2012) byla Braitava, kam je vstup veřejnosti dlouhodobě zakázán. Citlivost čápa černého k vyrušování je dobře známá, dokumentuje ji více prací. Například Stradzds (2011) zjistil, že neúspěšná hnízdění mohou být zapříčiněna jak krátkým vyrušením v blízkosti hnízda, tak intenzivnějším, dlouhodobým rušením ve větší vzdálenosti. Nejcitlivějším obdobím je přitom jaro, kdy páry obsazují teritoria a zahajují inkubaci. Autor na základě výsledků rozsáhlého sledování v Lotyšsku uvádí, že žádné ze sledovaných hnízd, kde bylo vyrušování zaznamenáno během dubna, nebylo úspěšné. Dále zjistil, že při výskytu rušivých faktorů v hnízdní době ve vzdálenosti min. 500 m klesá hnízdní úspěšnost o 50 %, při vzdálenosti nižší než 100 m klesá velmi ostře k nule. Autor sice jako rušivé vlivy posuzoval především lesní práce, výstavbu cest a dopravu (pohyb lidí či vozidel), ale ohledně dopadu na hnízdění čápů nezjistil mezi nimi rozdíl. Princip jejich vlivu je totiž stejný – ptáci v rané fázi hnízdění vyhodnotí teritorium jako málo bezpečné a nezahnízdí nebo opustí čerstvou snůšku, případně jsou vejce, která dospělí ptáci vlivem rušení dočasně opustí, předována. Neméně významná jsou však i potravní teritoria čápů černých. Ptáci loví v menších i větších vodních tocích či nádržích, také však v lese na zemi. Vyrušování vede k tomu, že čáp loviště opustí a musí hledat jinou vhodnou lokalitu. To je však energeticky náročné a rizikové. Při opakovaném rušení může dojít k tomu, že rodičovský pár nenajde dostatek potravy a mláďata neuživí. Plyne z toho, že čáp černý pro úspěšné hnízdění vyžaduje nejen klid na hnízdištích (především v období březen – duben), ale také ve svém potravním teritoriu – čím blíže jsou nerušená loviště hnízdu, tím větší je pravděpodobnost úspěšného vyhnízdění. Klid v potravním teritoriu je potřebný po celou dobu hnízdění, jeho význam se však výrazně zvětšuje v červnu – červenci, kdy jsou mláďata velká a mají velkou spotřebu potravy. Jde tedy o druh skutečně náročný na rozlohu klidných území, která musejí zahrnovat nejen okolí hnízd (doporučeno je vyloučit jakékoliv rušivé vlivy do 500 m od hnízda), ale i vhodná loviště. Významné v této souvislosti je, že neúspěšný pár hnízdo v dalším roce s velkou pravděpodobností neobsadí a hledá si jiné hnízdiště. To může být příčinou velké fluktuace hnízdišť zaznamenané v NP Podyjí po roce 2000 – většina hnízd je obsazena 3–4 roky, poté jsou opuštěna a ptáci se na ně vrací jen výjimečně. Také hnízdění tří párů, zaznamenané v zájmovém území naposled v roce 2007 (Škorpíková et al. 2012), je dnes minulostí, což svědčí o zhoršení situace pro daný druh (nekorespondující s obecnou situací v ČR) a může souviset s vyšší intenzitou rušivých vlivů.

sokol stěhovavý

Sokol stěhovavý je dravcem vázaným hnízdně na skalní útvary v kaňonu Dyje. Do roku 1970 hnízdily v zájmovém území 1–2 páry, uváděny jsou minimálně čtyři hnízdní lokality: Vranov nad Dyjí, Vraní skála, Nový Hrádek, polesí Menšíčky s hnízdištěm na rakouské straně – zřejmě údolí proti proudu řeky nad Hardeggem. Později v souladu s obecným trendem sokoli i odsud téměř vymizeli a častěji se začali objevovat po roce 2004 (Škorpíková et al. 2012). Novodobý vývoj v zájmovém území shrnula Škorpíková (2017): první vážný hnízdní pokus proběhl v roce 2009, kontinuální hnízdění je zaznamenáváno od roku 2015. Hnízdištěm je skalní masiv na rakouské straně řeky v nejklidnější oblasti bilaterálního národního parku, kde na hraně údolí ani podél toku nevedou žádné turistické stezky. Škorpíková (2017) odhaduje, že počet hnízdících párů by se vzhledem k nabídce vhodných hnízdišť v NP Podyjí/Thayatal mohl zvýšit na 2–4, ale zároveň uvádí, že na mnoha lokalitách je problémem rušení návštěvníky, které bohužel postihuje i místa oficiálně nepřístupná. V závěru zdůrazňuje, že v budoucnu by hlavním opatřením ve vztahu k sokolu stěhovavému měla být důsledná ochrana možných hnízdních lokalit před vyrušováním.

orel mořský

V NP Podyjí se orel mořský kontinuálně vyskytuje od roku 1991, od roku 1999 i v hnízdní době. Zimuje zde až 5 jedinců. V západní části území byl vícekrát pozorován tokající adultní pár, zahnízdění zde vzhledem k přítomnosti starých, klidných lesních porostů není nereálné (Škorpíková et al. 2012). Je však nutné, aby oblast zůstala klidná, tj. aby se nezvýšila míra rušení nad stávající hladinu. Zahnízdění druhu lze očekávat vzhledem k pozitivnímu trendu velikosti populace v ČR, která v roce 2010 zahrnovala min. 87 párů (Bělka 2011), v roce 2016 již 116 párů (Bělka 2017). Zároveň lze očekávat úbytek vhodných hnízdišť vzhledem k poškození vzrostlých jehličnatých lesů, kde orli s oblibou hnízdí, suchem a následně kůrovcem. Lesy Národního parku Podyjí by se tak mohly stát pro daný druh zázemím, kde najde dlouhodobé útočiště. Nejvhodnější oblastí z tohoto hlediska se jeví Braittava, kde se nachází rozsáhlý lesní komplex s porosty pestrého věkového složení a tradicí zákazu vstupu pro veřejnost, její další výhodou je návaznost na nedalekou oblast Šafovských rybníků, které orlům skýtají dostatečnou potravní nabídku a na rakouském území v těsné blízkosti hranic zde v roce 2019 úspěšně vyhníždili. Na přeletech, zimních lovech i zásnubních letech byli však orli pozorováni i v jiných částech území, např. v segmentech Ledové sluje, Hardegg či Žlebský potok.

vrápenec malý

Kriticky ohrožený vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*) patří mezi druhy vyskytující se v NP Podyjí celoročně a jeho početnost v tomto území je pro okolní populace velmi významná. Z různých míst NP je známá řada letních kolonií a zimovišť, především ve sklepních prostorách. Populace v Podyjí leží na severozápadní hranici moravského areálu druhu, četnost výskytu druhu na území národního parku je významná pro širší region. Letní i zimní kolonie vyhledávají úkryty v nepřístupných i nepřístupných objektech. Rušení obecně a zvláště pak rušení v zimních měsících může mít pro zimující jedince fatální následky. V tomto případě je nezbytné, aby všechna zimoviště byla mimo veřejnosti přístupná místa, aby vrápenec

měli možnost nerušeně zimovat. Zároveň je důležité dbát na ochranu letních kolonií s mláďaty, kde jsou vrápenci rovněž náchylní na přílišné rušení.

užovka stromová

V NP Podyjí se vyskytuje jedna ze tří populací užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR. Jde o jednu z nejsevernějších původních populací tohoto druhu v rámci celého areálu výskytu a z hlediska udržitelnosti a početnosti o největší populaci na území ČR. Užovka stromová je druhem, pro nějž byl vypracován Záchranný program, který je na území NP aplikován. Počátek aktivity druhu spadá do počátku dubna, v květnu dochází k páření a během června samice kladou snůšku vajíček na vhodná stanoviště. Existuje však riziko i v zimním období, zejména na suťových svazích a jiných kamenných akumulacích, které užovky využívají k zimování, a při mechanické zátěži zde může dojít ke zraňování zimujících jedinců. Užovky dobře šplhají po stromech, skalách nebo zídkách, kterých je na území NP dostatek. Přesto, že je populace v Podyjí považována za stabilní, jde o populaci na okraji areálu, které jsou vystaveny největšímu riziku zániku. Je tedy nezbytné dbát zvýšených nároků na podporu populace a zachování druhu v území, kterým by mělo být uzpůsobeno i využití území NP v souladu s jeho posláním. V některých částech je výskyt lokalit užovky stromové v překryvu s masovým turistickým využíváním (např. vinice Šobes a okolí), kde je pozorována také zvýšená mortalita jedinců. Druh byl v minulosti vystaven tlaku ze strany chovatelů v době, kdy dovoz a cestování za exotickými druhy nebyl běžný. V dnešní době již tato hrozba není tak velká, přesto stále přetrvává.

užovka podplamatá

Užovka podplamatá (*Natrix tessellata*) je vodním druhem užovky, jejíž výskyt je v České republice na severním okraji areálu výskytu. Její populace v Podyjí patří k jedné z nejpočetnějších na území ČR. Jde o izolovanou část areálu, která pravděpodobně nekomunikuje (geneticky) s ostatními populacemi na Moravě (Oslava, Jihlava, Svatka). Přesto, že je populace v Podyjí považována za stabilní, jde o populaci na okraji areálu se zvýšeným rizikem ohrožení (bez možnosti posílení populace migrací z jiných území). Užovka podplamatá pravidelně migruje mezi řekou Dyjí a společenstvy skalních stepí, v době migrace jsou jedinci nejvíce zranitelní. Jde jak o možnou přímou likvidaci (podobá se zmijí obecnou), tak o náhodnou likvidaci během aktivit v přírodním prostředí. Lokality výskytu druhu je vhodné chránit prostřednictvím vymezení kompaktního klidového území. Druh býval v minulosti vystaven tlaku ze strany chovatelů v době, kdy dovoz a cestování za exotickými druhy nebyl běžný. V dnešní době již tato hrozba není tak velká, avšak stále přetrvává.

jasoň dymnivkový

Jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*) je druhem, jenž byl v minulosti rozšířen i v širším okolí NP Podyjí/Thayatal. Dnes je stěžejním refugiem výskytu druhu v oblasti především území obou národních parků. Druh je pravidelně pozorován na obou stranách říčního údolí již od počátku 20. století s větší abundancí na české straně. Výskyt v NP Podyjí je soustředěn zejména na louky v údolí řeky Dyje odkud vylétuje vysoko na skalní výchozy. Podyjskou populaci můžeme, na základě náleзовých dat, hodnotit jako stabilní. Biotopem jasoně dymnivkového jsou řídké

listnaté a smíšené prosluněné lesy, lokality lesostepního charakteru, od nížin do hor. Motýl se objevuje od května do července, přičemž má jednu generaci do roka. Po páření samičky kladou vajíčka, která přezimují, a na jaře se z nich líhnou housenky. Housenky můžeme najít na rostlinách rodu *Corydalis*, na které jsou potravě vázané, často na dymnivce duté (*Corydalis cava*) a dymnivce plné (*Corydalis solida*). Kuklí se na zemi a imaga se líhnou přibližně po 2–5 týdnech. S ohledem na provázanost druhu s živnou rostlinou, která v jarních měsících ve velkých počtech pokrývá prosvětlené lesní lemy a okraje, je důležitá nejen ochrana samotného jasoně, ale také především živných rostlin pro vývojová stadia. Z uvedeného vyplývá, že využívání krajiny NP Podyjí v jarním období (doba kvetení dymnivek) je nutné usměrnit na vymezené cestní sítě, tak aby bylo zachováno prostředí pro vývoj tohoto vzácného druhu motýla. Rizikem pro výskyt druhu může být také nekontrolovatelný sběr imág.

pestrokřídlec podražcový

Pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*) byl druh v Podyjí velmi hojný. V 50. letech 20. století byl však zde považován za vymřelého. Po roce 1991 hustota populace opět stoupla a dnes patří k často pozorovaným druhům motýlů v Podyjí a to především na lokalitách v údolí řeky Dyje. Pestrokřídlec je v České republice vázán na jedinou rostlinu, tou je podražec křovištní (*Aristolochia clematitis*). Dospělci létají již brzy v dubnu a až do konce května, mají jednu generaci ročně. Motýli jsou pomalými letci, při vyrušení popoletnou zpravidla jen několik metrů, žijí krátkou dobu přibližně 2–3 týdny. Jsou heliofilní a často vázáni jen na malé stanoviště s porostem podražců. Stanoviště jsou různá, ale omezena výskytem podražce. Samičky kladou vajíčka na spodní stranu listů podražců, housenkám trvá asi 4 týdny, než se zakuklí a kukla přezimuje. Ohrožení druhu je totožné s jasonem dymnivkovým a spočívá v přímé likvidaci (sešlapu) živných rostlin a vývojových stadií motýlů. Rizikem pro výskyt druhu může být také nekontrolovatelný sběr imág.

Článek 3

Vymezení klidového území a jeho popis

KU01_NPP – Údolí Dyje

Přestože je na území NP Podyjí vymezeno jedno klidové území, lze jej formálně rozdělit na několik dílčích částí, které na sebe navazují. Přírodní charakteristiky, cílové ekosystémy a jejich složky i potenciální rušivé vlivy způsobené nadměrnou návštěvností se mohou v těchto dílčích částech odlišovat, proto jsou zde tyto segmenty klidového území samostatně popsány. Přehledně je jejich vymezení uvedeno v příloze č. XX.

Segment 1. Braitava

Segment navazuje na přírodní zónu národního parku Thayatal. Jeho svažité části jsou tvořeny téměř výhradně pohyblivým substrátem sutí citlivých na mechanické narušení. Na náhorní plošině jsou nejrozsáhlejší a nejzachovalejší plochy

květnatých bučin v území. Minoritně je zastoupen biotop řeky a hercynských dubohabřin. V lokalitě je evidováno hnízdiště čápa černého a dalších vzácných druhů ptáků. Zahrnuje především plochu zóny přírodní, částečně zóny přírodě blízké, v níž proběhnou již jen jednorázové zásahy k úpravě struktury lesa, a poté bude ponechána samovolnému vývoji. Jihozápadní cíp zahrnuje i malou část zóny soustředěné péče o přírodu. Zde se předpokládají pouze občasné zásahy v zimním období s frekvencí jedenkrát za několik let. Vzhledem k tomu, že tato část je chráněna zejména z důvodu rizika rušení ptáků v hnízdním období a rizika mechanického poškozování půdního povrchu a povrchu sutí, není vliv plánovaného managementu významný. Segment leží v oblasti Vranovska se silným rekreačním tlakem, kde jsou kromě národního parku dva další významné turistické atraktanty: Vranovská přehrada a Státní zámek Vranov nad Dyjí. Dle monitoringu návštěvnosti je potenciální východisko do tohoto segmentu – Hamerská lávka – pátým nejnavštěvovanějším bodem území s průměrnou denní návštěvností kolem 70 osob. Roční návštěvnost s drobnými výkyvy od roku 2011 vykazuje mírně stoupající tendenci. Významný je i dlouhodobý klidový režim v tomto segmentu. Bezprostředně po zrušení hraničního pásma zde vznikl národní park a v této oblasti nebyly vyznačeny žádné turistické stezky. Význam takového opatření se potvrdil již v 90. letech, kdy byly zaznamenány první pokusy o spontánní hnízdění sokola stěhovavého. Jeho úspěšné hnízdění bylo v posledních letech opakovaně potvrzeno z rakouské části území méně než 1 km od hranice segmentu. Dalším potenciálně hnízdním druhem v tomto segmentu je orel mořský, jehož úspěšné hnízdění je doloženo z lokality vzdálené cca 7 km.

Segment 2. Ledové sluje

Segment byl vymezen téměř výhradně na nejstrmějších svazích údolí řeky Dyje a jejího bezejmenného přítoku zejména pro ochranu nezpevněných svahů (suťové lesy, nezpevněné sutě, květnaté bučiny na svazích) před antropogenní erozí. K tomu přistupuje v části segmentu potřeba ochrany podzemních prostor, které vznikly skalním řícením, skalní bloky v nich jsou dodnes v poměrně rychlém (v geologickém měřítku) pohybu a velmi nestabilní a každé narušení může vést k dalšímu řícení. Druhým významným důvodem pro vymezení segmentu je nutnost ochrany hnízdní oblasti čápa černého. Proto segment ve své západní části zasahuje i na plošinu nad potočním údolím. Doplnkově a v menších částech segmentu byl vzat v úvahu výskyt dalších citlivých fenoménů – na suťových svazích ploštičnicku evropského, v podzemních prostorách netopýrů, zejména vrápence malého, na lesních okrajích květnatých dubohabřin s podrostem dymnivek a výskytem jasoně dymnivkového a biotopu řeky Dyje. Segment zahrnuje plochu zóny přírodní a přírodě blízké. V severovýchodní části do něj zasahuje část zóny soustředěné péče o přírodu s cílem umožnění přírodních procesů. Plocha je zařazena do klidového území zejména z důvodu ochrany hnízdní oblasti čápa černého a ochrany citlivých druhů lesního podrostu před mechanickým poškozováním. V zóně soustředěné péče o přírodu zde probíhají pouze zásahy k úpravě druhové a prostorové skladby lesa, které se provádějí v zimním období, tedy mimo dobu výskytu citlivých fenoménů, a vždy se jedná o lokální zásah v trvání pouhých několika dní v roce. Péče o biotopy zde navíc bude probíhat pouze dočasně, byť nelze vyloučit, že v trvání delším než 15 let. Po dosažení vhodné druhové a prostorové skladby lesa budou plochy ponechány samovolnému vývoji a převedeny do zóny přírodní. Z hlediska ochrany citlivých fenoménů je tedy vliv péče o biotopy v zóně soustředěné péče o přírodu zanedbatelný ve srovnání s vlivem soustředěného trvalého tlaku návštěvníků ve vegetační (a hnízdní) sezóně. Monitoring návštěvnosti ukazuje průměrnou denní návštěvu v desítkách osob, měsíčně i v zimním období ve stovkách.

Segment se vyznačuje velkým množstvím atraktivit, jednak lákavých vyhlídkových bodů na skalnatých svazích, jednak podzemních prostor. Výstupem osob na skalní ostrožny extrémně narůstá riziko rušení plachých živočichů v rozsáhlé části údolí i riziko poškození společenstev mělkých půd sešlapem a erozí. Riziko mechanických škod při vstupech do podzemních prostor je popsáno výše, dalším rizikem je rušení netopýrů na zimovištích, které vede k energetickým ztrátám a často až k úhynu (Andreas, Cepáková 2004). Vybraná atraktivní místa segmentu je možno navštívit po turistických cestách, které jsou vyznačeny mimo místa s nejvyšším rizikem poškození a rušení, technicky upraveny tak, aby byla minimalizována eroze, a vymezeny tak, aby byl zachován dostatečný prostor, kam by se mohli uchýlit jedinci plachých druhů, aby se vyhnuli rušení.

Segment 3. Hardegg

Segment je vymezen v extrémních svazích skalnatého kaňonu a jejich nejužším okolí. Zásadními důvody ochrany je riziko mechanického poškození ekosystémů i jejich složek v porostech sutí a hlubokých humózních půd na stinných svazích a dnech zaříznutých údolí i na mělkých půdách skalních stepí, riziko rušení ptáků hnízdících na skalních ostrožnách kaňonu a riziko mechanického poškození vodního toku a dna v přítocích Dyje. Segment je vymezen především v plochách zóny přírodní a zóny přírodě blízké, zahrnuje ovšem i několik drobnějších ploch zóny soustředěné péče o přírodu s cílem ochrany biodiverzity. Jedná se o několik typů biotopů. Kosené louky, které volným pohybem osob nejsou ohroženy, leží v místech přístupných pouze přes vymezené klidové území a nevedou k nim vyhrazené stezky. Proto nebyly z klidového území vyňaty s výjimkou louky u Hardeggu, která přímo navazuje na turistickou stezku a rušení okolních biotopů bezprostředně pod prostorem obce vzroste přístupem na louku zanedbatelně. Dalším typem biotopu v tomto segmentu jsou stepní trávníky, jejichž důležitou složku tvoří řada citlivých druhů rostlin. Pro jejich zachování je nutné pravidelné odstraňování části dřevin. To však probíhá zásadně v době mimo vegetační sezónu, nehrozí tedy poškození citlivých nadzemních částí rostlin, ani rušení v hnízdní době. I při zimním zásahu do biotopu je však nutná určitá doba pro regeneraci, která ale při cílených zásazích bude poskytnuta. Péče o lokalitu spočívá v prořezávce dřevin prováděné 1x za několik let v trvání cca jednoho týdne. Po zbytek několikaletého období je na lokalitě klid. Každodenní narušování ve vegetační sezóně i mimo ni by způsobilo významné nežádoucí změny v biotopu právě absencí regenerační doby. Proto byly tyto biotopy ponechány v klidovém území i tam, kde přímo navazují na turistické cesty. Oba monitorovací body návštěvnosti v segmentu vykazují mírný vzestup, průměrná denní návštěvnost je kolem 50, resp. 100 osob, měsíční průměry i v zimním období ve velkých stovkách. Taková návštěvnost nezaručí dostatečnou dobu pro regeneraci biotopů při neregulovaném vstupu. Významné atraktivity segmentu jsou přístupné po značených stezkách, které umožní koncentraci tlaku na minimální část segmentu. Drtivá většina území bude tak před tlakem ochráněna, což poskytne citlivým fenoménům dostatečný prostor pro nerušenou existenci.

Segment 4. Žlebský potok

Segment je vymezen na strmých svazích údolí řeky Dyje a jejího přítoku Žlebského potoka a v jejich bezprostředním okolí, kde je hlavní motivací ochrana erozně ohrožených svahů a na nich rostoucích společenstev před mechanickým narušováním a ochrana hnízdišť na skalnatých partiích kaňonu před rušením. Dále zahrnuje masiv vrchu Baráku jako hnízdiště čápa černého a oblasti výskytu podrostových druhů citlivých na mechanické poškození. Je vymezen téměř výhradně v plochách zóny přírodní a zóny přírodě blízké, v níž budou probíhat už pouze jednotlivé

časově i prostorově omezené zásahy k úpravě druhové a prostorové struktury lesa, a to pouze v zimním období a dočasně (ukončení péče nejpozději za 15 let). Prvky zóny soustředěné péče o přírodu zahrnuté do segmentu 4 jsou pouze drobné kosené louky, kde probíhá zásah maximálně dvakrát ročně po 3–4 dnech, až na jedinou výjimku uzavřené uvnitř segmentu mimo vyhrazené stezky. Nejbližší místo otevřené do kaňonu, které je přístupné po vyhrazených stezkách je teprve o dalších více než 1 000 m dále na Novém Hrádku. Monitoring návštěvnosti v lokalitě vykazuje jednoznačný vzestup, průměrná denní návštěvnost je kolem 30 osob, měsíční v sezóně 1–2 tisíce, v zimě kolem 200 osob. Segmentem vede minimum vyhrazených cest, z nichž pouze jediný přístupný bod leží v místě otevřeném do kaňonu, ostatní přístupná místa jsou skryta v lese za hranou údolí. Segment navíc přiléhá na nejprísněji chráněnou klidovou oblast na rakouské straně, kde do vnitřního území národního parku nevedou z důvodu ochrany před rušením žádné turistické cesty.

Segment 5. Šobes

Segment svým tvarem kopíruje hranu kaňonu podél zaklesnutého meandru Šobesu a v údolí Hajského potoka. Hlavní motivací je zde ochrana kaňonu před rušením plachých živočichů a ochrana společenstev mělkých půd a pohyblivých sutí před mechanickým narušením, bezprostředně u vinice Šobes též ochrana významného úkrytu kolonie vrápence malého před rušením. Na malé části segmentu je motivací též ochrana říčního společenstva před mechanickým poškozením. Segment je vymezen v zóně přírodní s arondovanými plochami zóny přírodě blízké do 7 % rozlohy segmentu a plochami zóny soustředěné péče o přírodu do 3 % plochy segmentu (z toho 1 % s cílem ponechání samovolnému vývoji). Lokalita zóny soustředěné péče o přírodu s cílem ochrany biodiverzity je kosená louka, která není přímo přístupná po vyhrazené stezce (byť je v její blízkosti), navíc svým tvarem obchází šíjí meandru, která tvoří přirozenou protirušivou bariéru do celé západní třetiny segmentu. Péče o biotopy opět probíhá pouze 1–2 x ročně po dobu max. 3–4 dnů, a to mimo nejkritičtější období hnízdění a péče o potomstvo, čímž se minimalizuje negativní dopad této činnosti na dotčené citlivé druhy v maximální možné míře. Monitoring návštěvnosti vykazuje v jednom monitorovacím bodě průměrný denní počet návštěvníků mezi 70 a 80 osobami, měsíční návštěva i v zimním období přesahuje 200 osob, v sezóně i přes 6 000 osob. Druhý monitorovací bod vykazuje prudký vzestup (za 5 let téměř na dvojnásobek), s průměrnou denní návštěvností 200+, měsíční pak i v zimním období přes 1000 osob. Segmentem vede okruh vyhrazených cest, který umožňuje návštěvu nejatraktivnějších míst segmentu při zachování dostatečné rozlohy území chráněného před tlakem souvisejícím s návštěvností.

Segment 6. Králův stolec

Segment bezprostředně lemuje hranu kaňonu a zaříznutého skalnatého údolí přítoku Dyje. Hlavní motivací je zde ochrana plachých druhů živočichů žijících v kaňonu před rušením. Významná je též ochrana erozně ohrožených svahů a jejich společenstev před mechanickým narušením. Segment je vymezen téměř výhradně v zóně přírodní, arondovány jsou malé plochy zóny přírodě blízké (2 % plochy segmentu, morfologicky přináležejí k oblasti zahrnuté do segmentu, zahrnut z důvodu minimálního rozsahu zásahů a tedy zanedbatelného rušení péčí) a zóny soustředěné péče o přírodu s cílem ochrany biodiverzity (4 % území). V tomto případě jde jednak o louku ležící mimo vyhrazené cesty (viz segmenty 3, 4 a 5), jednak o plochu světliny v teplomilné doubravě s výskytem vzácných druhů. Zde byly argumenty pro zahrnutí do segmentu analogické, jako v segmentu č. 3. Necelá 2 %

tvoří plocha zóny soustředěné péče o přírodu s cílem ponechání samovolnému vývoji. Jde o zátopu znojenské přehrady, která jednak leží mimo vyhrazené cesty, jednak je pásmem hygienické ochrany vodního zdroje I. stupně, kam je vstup omezen. Oba monitorovací body v segmentu vykazují jasný vzestup návštěvnosti s denním průměrem kolem 40 osob a měsíční návštěvností v sezóně nad 1000 osob, ve stovkách v zimním období. Pravděpodobnost růstu návštěvnosti dále zvyšuje blízkost velkého centrálního sídla – města Znojma. Vyhrazené stezky vedou pouze v okrajových částech segmentu, na hranu údolí vychází pouze v jediném bodě na vyhlídce Králův stolec.

Segment 7. Kamenná moře

Segment v úzkém pásu lemuje říční údolí, které je jádrem území národního parku. Hranice je vedena podél terénního zlomu, který tvoří vstup do říčního údolí. Až na cca 3 % plochy segmentu v zóně přírodě blízké s plánovaným posledním jednorázovým zásahem před ponecháním samovolnému vývoji a zcela zanedbatelnou plochu zátopy znojenské přehrady v zóně soustředěné péče o přírodu s cílem ponechání samovolnému vývoji (viz segment 6) je segment vymezen výhradně v zóně přírodní. Hlavní motivací vymezení segmentu je ochrana strmých erozně ohrožených svahů před mechanickým narušováním. Jedná se o jeden ze segmentů s nejvyšším zastoupením nebezpečných sutí a s významně zastoupenými teplomilnými doubravami. V segmentu leží 3 monitorovací body návštěvnosti. Všechny vykazují mírný až výrazný vzestup návštěvnosti s denním průměrem v desítkách až stovkách osob a měsíční návštěvností v sezóně ve větších tisících, v zimě ve velkých stovkách až tisících. Pravděpodobnost růstu návštěvnosti dále zvyšuje blízkost velkého centrálního sídla – města Znojma. Vzhledem k tomu, že jde o jednu z nedostupnějších částí národního parku, je zde poměrně velká hustota vyhrazených stezek. Je zde jasně patrný efekt soustředění erozního tlaku do okolí stezek, který napomáhá udržení minimálního poškození ve zbývajícím území. Těžiště návštěvnosti v segmentu leží mezi 9. a 18. hodinou (průměrná návštěva více než 1 člověk za hodinu), z čehož je patrné, že zejména v ranních hodinách mají i plaché druhy dostatek času k využití celého prostoru teritoria.

Segment 8. Devět mlýnů

Segment je vymezen v úzkém pásu od řeky po horní hranu kaňonu, ve východní části je zahrnuta i část lesů na plošině s prokázaným hnízděním čápa černého. Hlavní motivací je ochrana citlivých druhů před rušením, na svazích kaňonu a skalních plošinách pak také ochrana před mechanickým narušováním a antropogenní erozí. V segmentu je nejvyšší zastoupení ploch zóny soustředěné péče o přírodu – zóna přírodní tvoří cca 70 % plochy zóny, rozloha zóny přírodě blízké je zanedbatelná (jde v zásadě pouze o tok řeky). Cca 10% plochy segmentu tvoří zóna soustředěné péče o přírodu s cílem ponechání samovolnému vývoji. Zde jsou plánovány už jen jednotlivé zásahy k úpravě druhové a prostorové struktury lesa prováděné v zimním období. Byť může úprava porostu trvat ještě i déle než 15 let, vliv jak z hlediska rušení, tak erozního ohrožení je minimální. Vždy bude společenstvům poskytnut dostatečný prostor pro regeneraci. Kolem 18 % plochy segmentu leží v zóně soustředěné péče o přírodu s cílem ochrany biodiverzity. V těchto plochách bude dlouhodobě prováděna redukce invazních dřevin (akát) a prosvětlování porostů. Režim péče o biotopy bude analogický stepním trávníkům v segmentu č. 3 Hardegg. I v tomto případě bude vždy společenstvům poskytnut dostatečný prostor pro regeneraci. Je tedy zřejmé, že jednorázově prováděná krátkodobá činnost několika lidí nevyvolá soustředěný trvalý stres v biotopech tak, jako to hrozí ze strany nadměrné návštěvnosti návštěvníků. Navíc při péči o biotopy je práce vždy

zadávana se znalostí aktuálního stavu společenstev a při výskytu rizikových situací (aktuální pozorování či hnízdění plachých živočichů, vlhké počasí zvyšující riziko eroze apod.) je plán zásahu upraven tak, aby bylo riziko minimalizováno (odložení či změna lokalizace zásahu, změna technologie prací apod.). Monitoring návštěvnosti zde vykazuje výrazný vzestup a jedná se o bod s absolutně nejvyšší návštěvností v území, celkový počet návštěvníků za monitorované období (2010–2016) byl téměř dvojnásobný oproti druhému nejnavštěvovanějšímu místu (celkem více než 550 tis.). Průměrná denní návštěvnost je přes 200 osob, návštěvnost v letních měsících až přes 20 tis., v zimě kolem tisíce osob.

Grafické znázornění klidového území je uvedeno v příloze č. xx, která je nedílnou součástí tohoto OOP. Přílohu č. xx tvoří přehledové mapy, klad mapových listů, legenda k mapovým listům a jednotlivé mapové listy. Vyznačení hranic klidového území na podkladě kopie katastrální mapy, včetně elektronické podoby, je uloženo v ústředním seznamu.

Článek 4

1) Vyhodnocení připomínek uplatněných k návrhu OOP

Kdokoliv, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohly být OOP přímo dotčeny, mohl v době 15 dnů od zveřejnění návrhu OOP (návrh opatření byl vyvěšen na úřední desku MŽP dne xx. xx. 2019) uplatnit své připomínky (§ 172 odst. 4 správního řádu). K návrhu OOP byl a ve stanovené lhůtě uplatněny níže uvedené připomínky, kterými se MŽP zabývalo jako podkladem pro toto OOP a se kterými se vypořádalo následovně:

Připomínka
Vypořádání

2) Rozhodnutí o uplatněných námitkách

Článek 5 Poučení

K návrhu OOP může kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být OOP přímo dotčeny, uplatnit u správního orgánu písemné připomínky. Správní orgán je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro OOP a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění.

Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být OOP přímo dotčeny, nebo, určí-li tak správní orgán, i jiné osoby, jejichž oprávněné zájmy mohou být OOP přímo dotčeny, mohou podat proti návrhu OOP písemné odůvodněné námitky ke správnímu orgánu ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění. Zmeškání úkonu nelze prominout.

O námitkách rozhoduje správní orgán, který OOP vydává. Jestliže by vyřízení námitky vedlo k řešení, které přímo ovlivní oprávněné zájmy některé osoby jiným

způsobem než návrh OOP, a není-li změna zjevně též v její prospěch, zjistí správní orgán její stanovisko.

Rozhodnutí o námitkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění OOP (§ 173 odst. 1 správního řádu). Proti rozhodnutí se nelze odvolat ani podat rozklad. Změna nebo zrušení pravomocného rozhodnutí o námitkách může být důvodem změny OOP.

Článek 6 Účinnost

15. den ode dne vyvěšení

Připomínky a námitky k návrhu OOP, kterým se stanoví klidová území Národního parku Podyjí podávejte písemnou formou (do xx.xx. 2019) na adresu:

**Ministerstvo životního prostředí
Odbor zvláštní územní ochrany přírody a krajiny
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10
DS: 9gsaax4**

Návrh OOP se doručuje veřejnou vyhláškou dle § 25 správního řádu, vyvěšením na úřední desce MŽP po dobu nejméně 15 dnů.

MŽP tímto žádá v souladu s ustanovením § 172 odst. 1 správního řádu obecní úřady obcí, jejichž správních obvodů se OOP týká, o vyvěšení tohoto návrhu OOP na svých úředních deskách.

„Otisk úředního razítka“

„Podepsáno elektronicky“

XXXXXXXXX
XXXXXXXXX
XXXXXXXXX

Seznam příloh, které jsou nedílnou součástí tohoto OOP:

Příloha č. 1 k opatření obecné povahy MŽP č. j. ..../ENV/19: Grafické znázornění klidového území Národního parku Podyjí KU01_NPP - Údolí Dyje

Toto oznámení musí být vyvěšeno po dobu 15 dnů na úřední desce orgánu, který písemnost doručuje a zveřejněno způsobem umožňující dálkový přístup. Poslední den této lhůty je dnem doručení.

Bude sejmuto: .....

Vyvěšeno dne: .....

Sejmuto dne: .....

.....
Razítko, podpis oprávněné úřední osoby potvrzující vyvěšení a sejmutí na úřední desce.

Zveřejněno způsobem umožňující dálkový přístup dne: .....

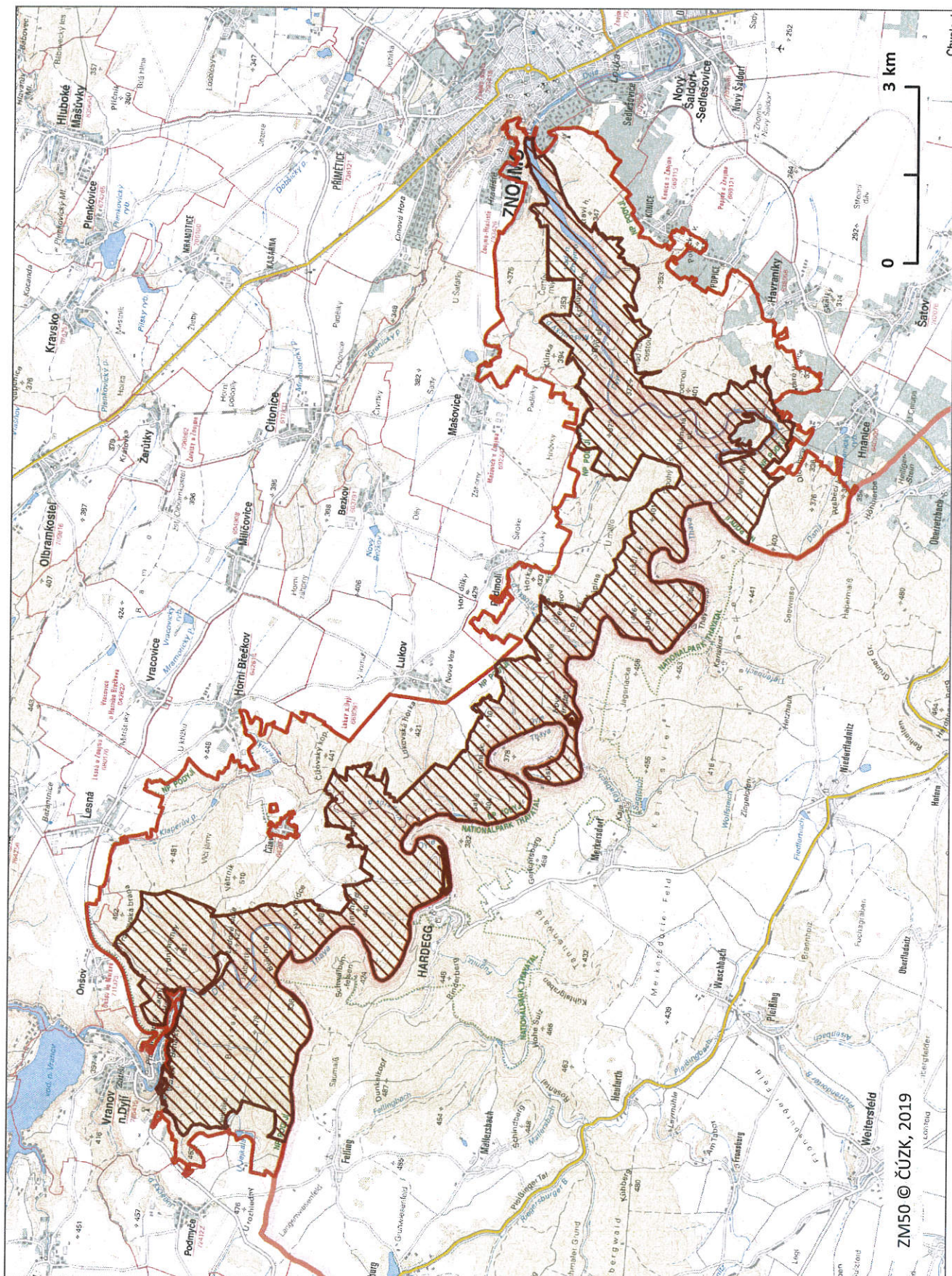
.....
Razítko, podpis oprávněné úřední osoby potvrzující vyvěšení a sejmutí oznámení umožňující dálkový přístup

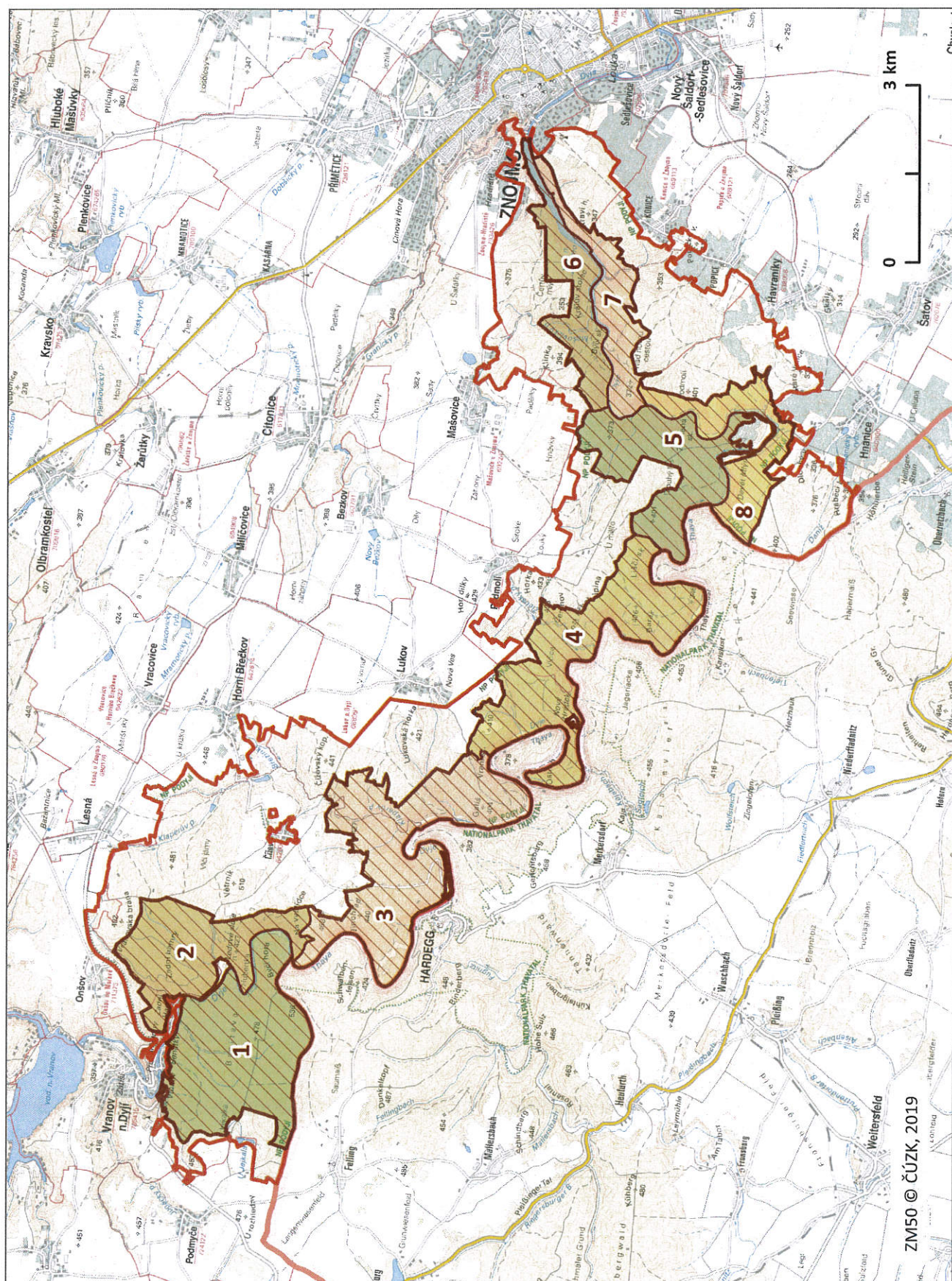
Grafické znázornění klidového území Národního parku Podyjí KU01_NPP - Údolí Dyje

A. Přehledová mapa

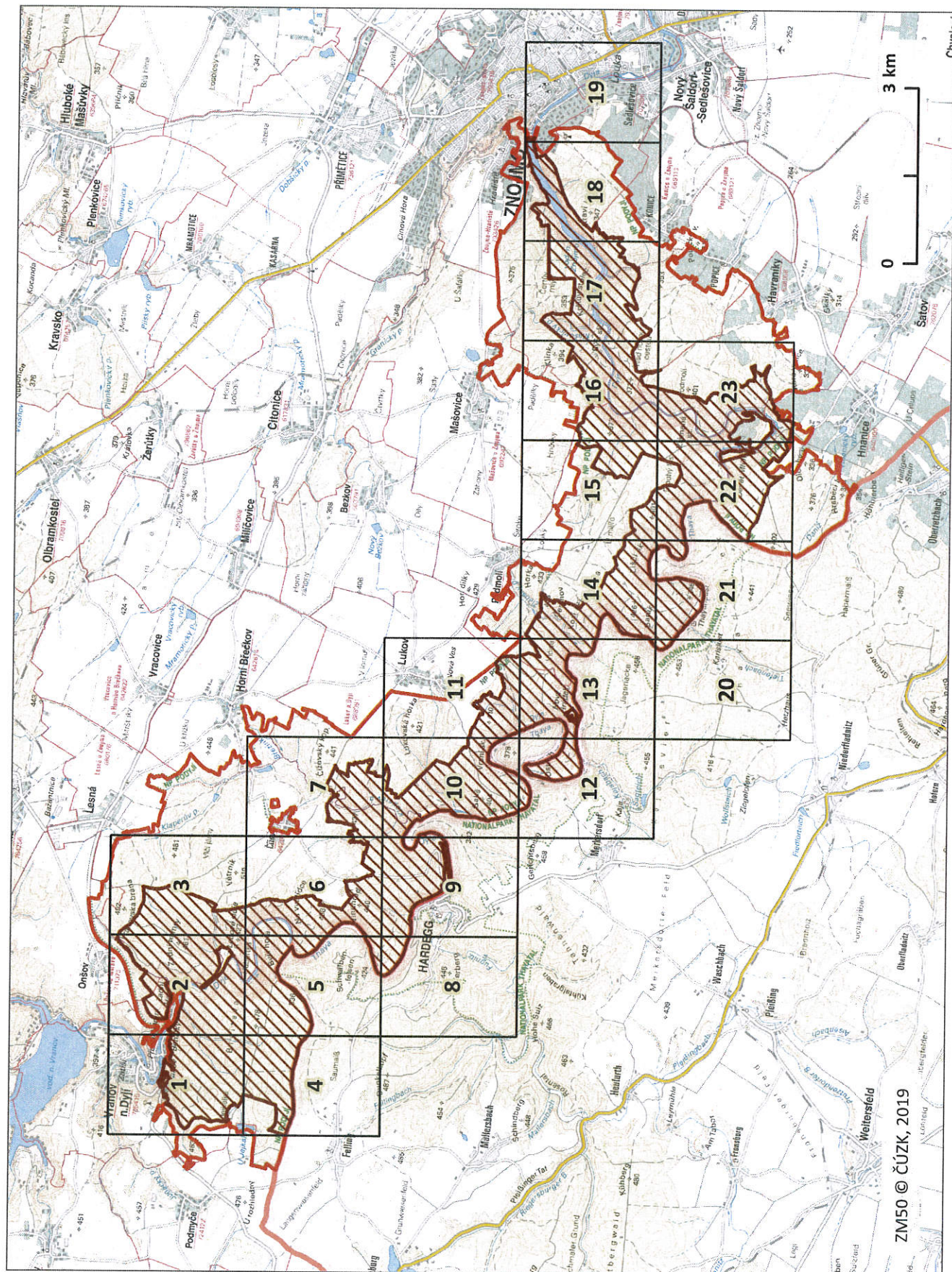

B. Přehledová mapa - jednotlivé segmenty klidového území

C. Klad mapových listů

D. Legenda k mapovým listům

 státní hranice

 hranice národního parku

 hranice klidového území - přehledová mapa, klad listů

 hranice listu mapového kladu - přehledová mapa

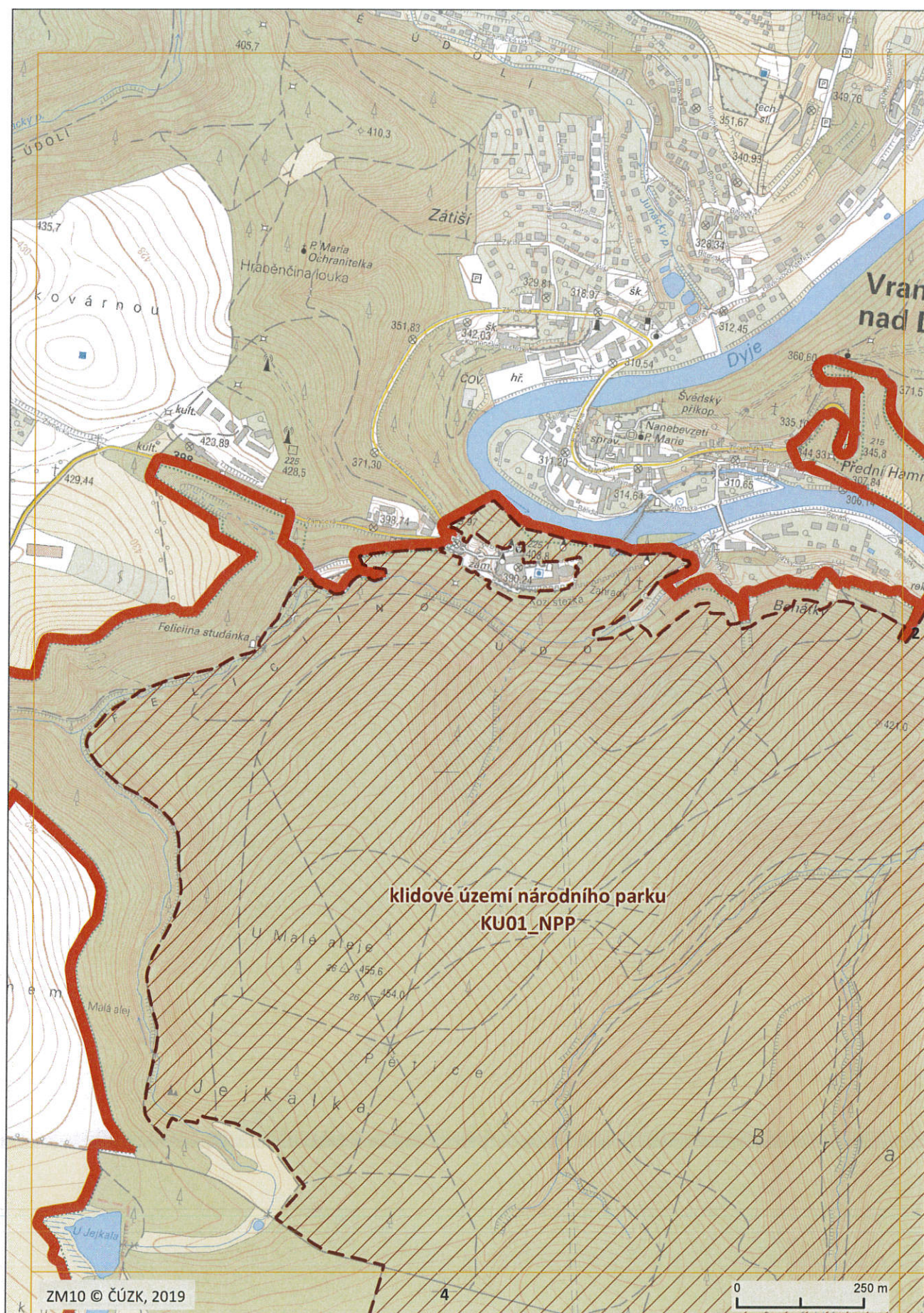
 hranice listu mapového kladu - jednotlivé mapové listy

 hranice klidového území - jednotlivé mapové listy

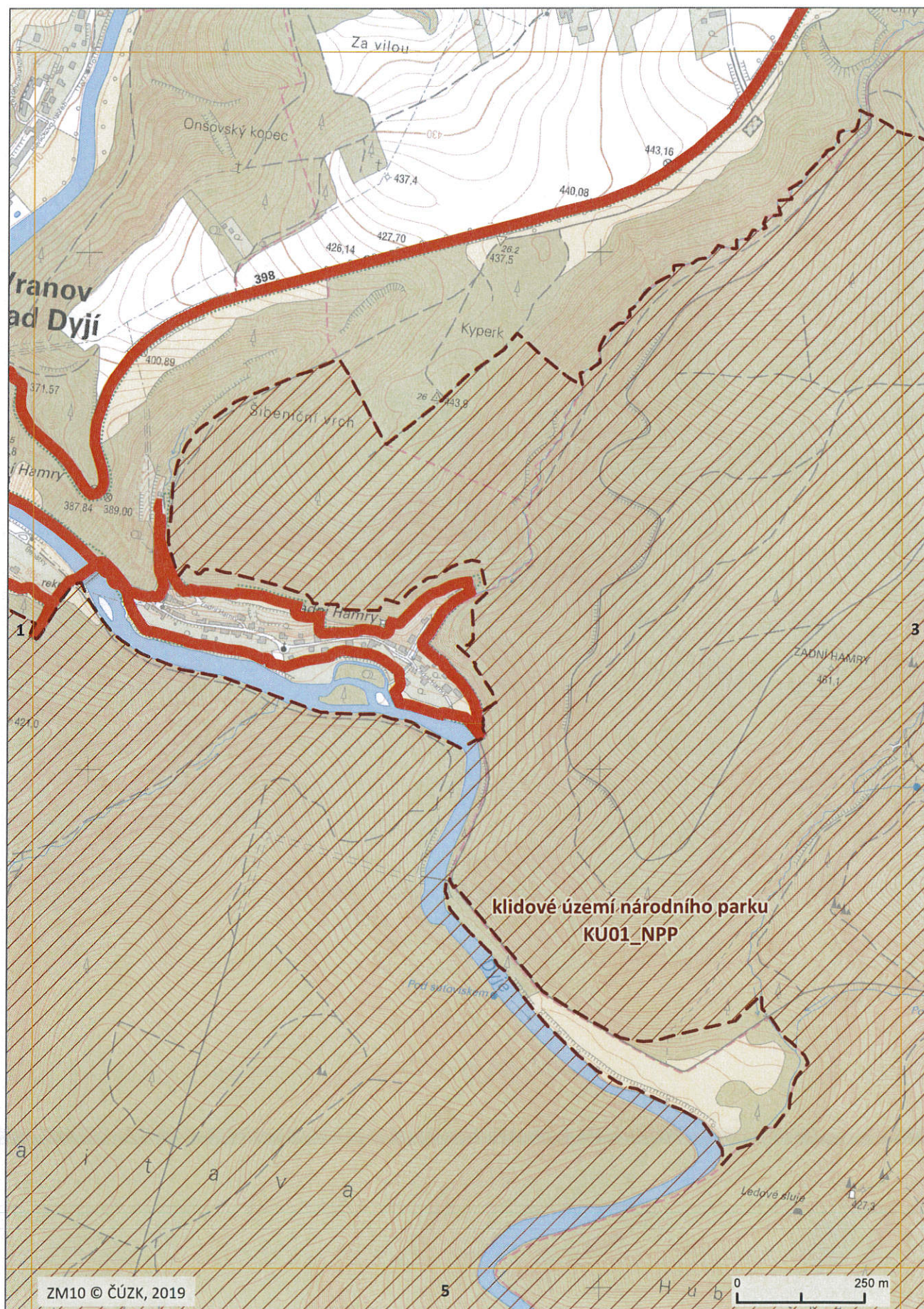
D. Jednotlivé mapové listy

Mapový list č. 1

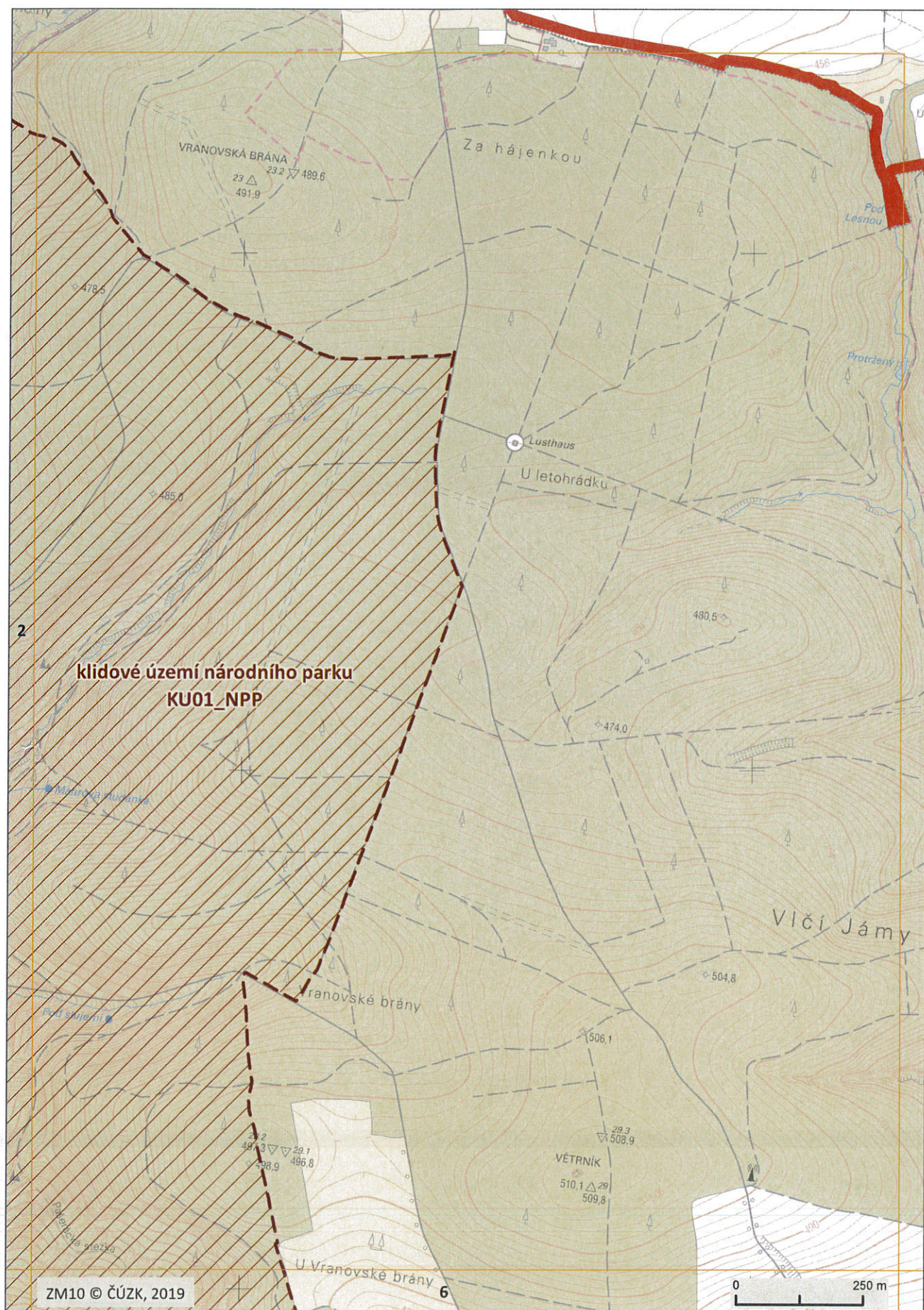

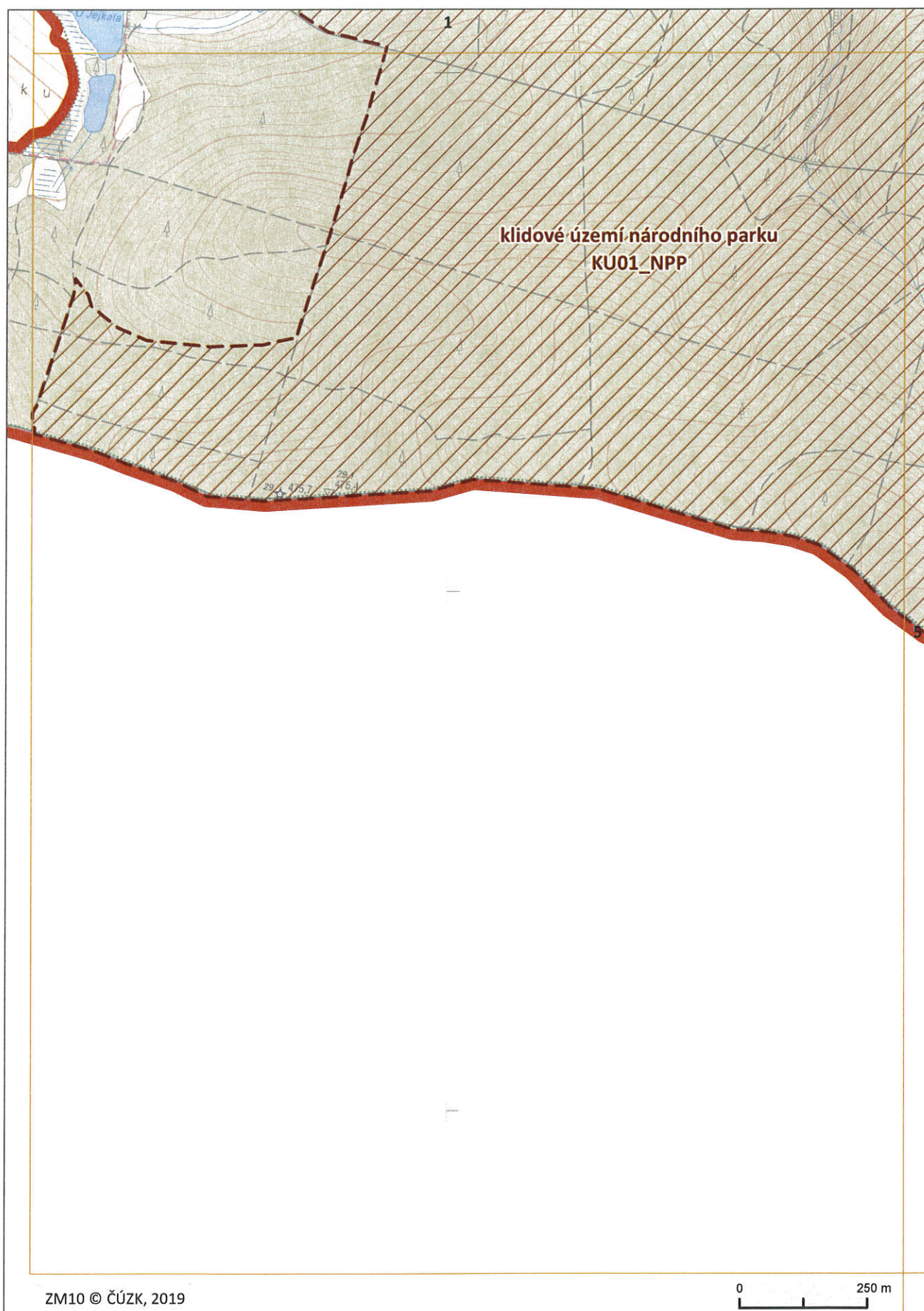
Mapový list č. 2

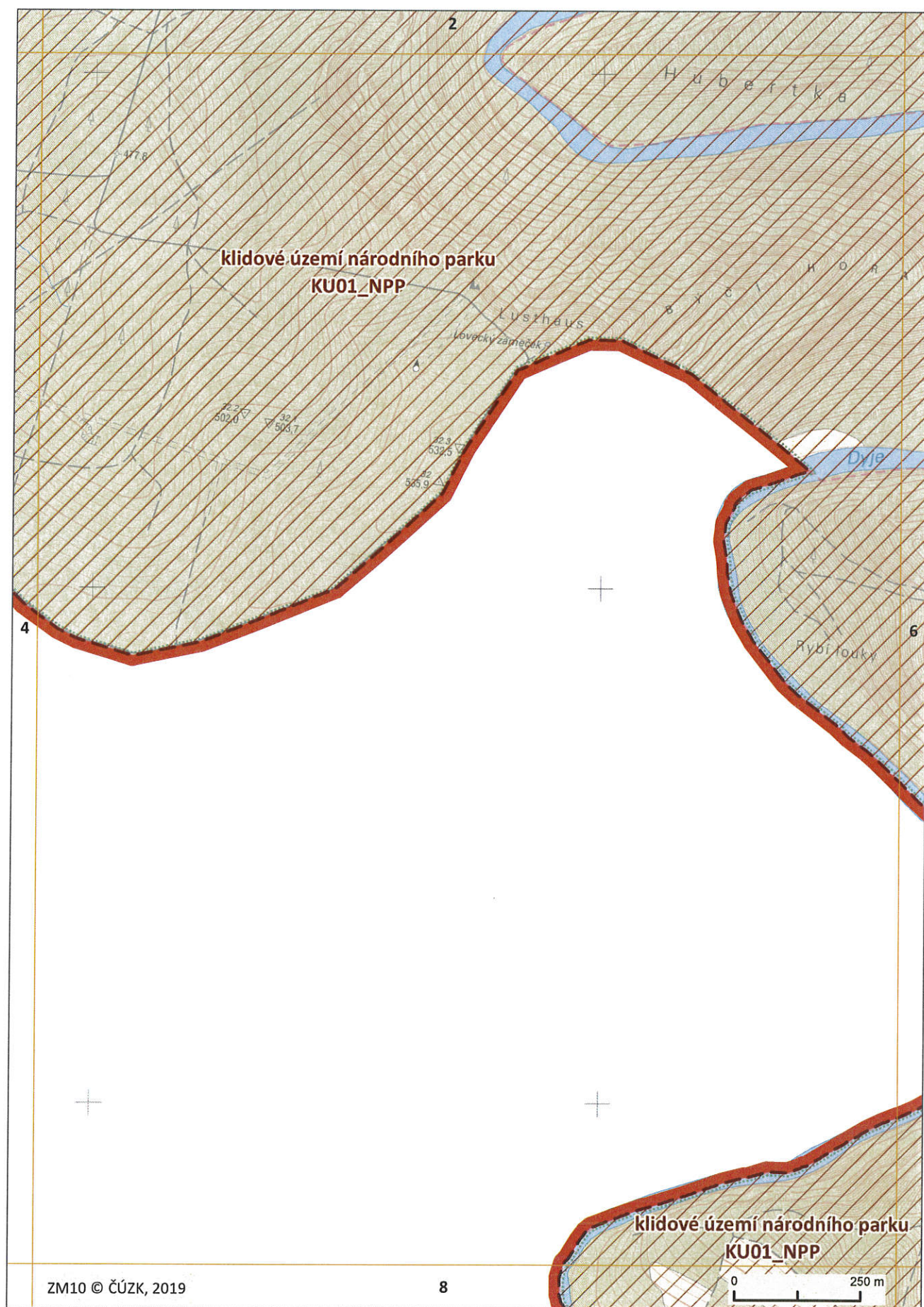

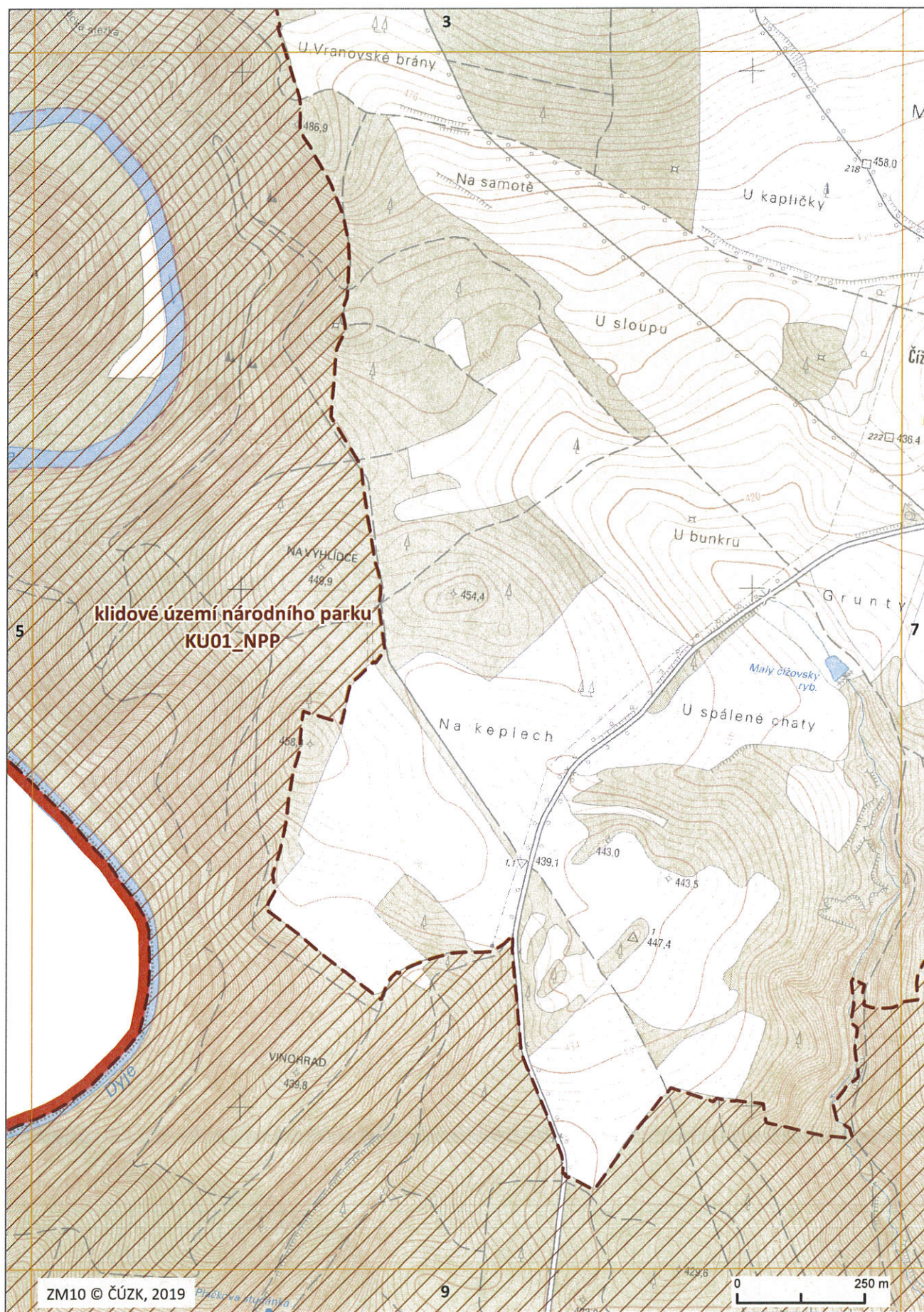

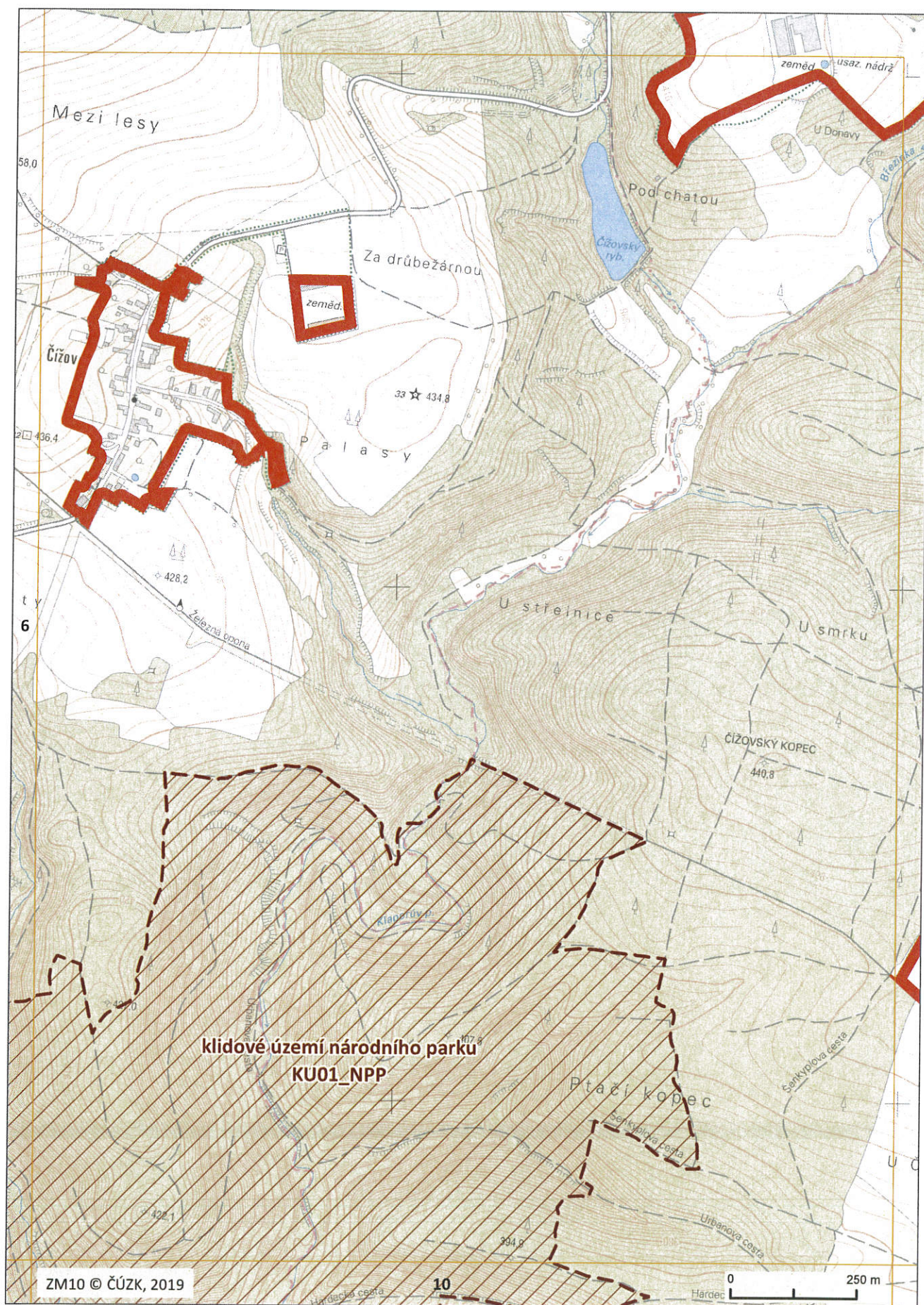

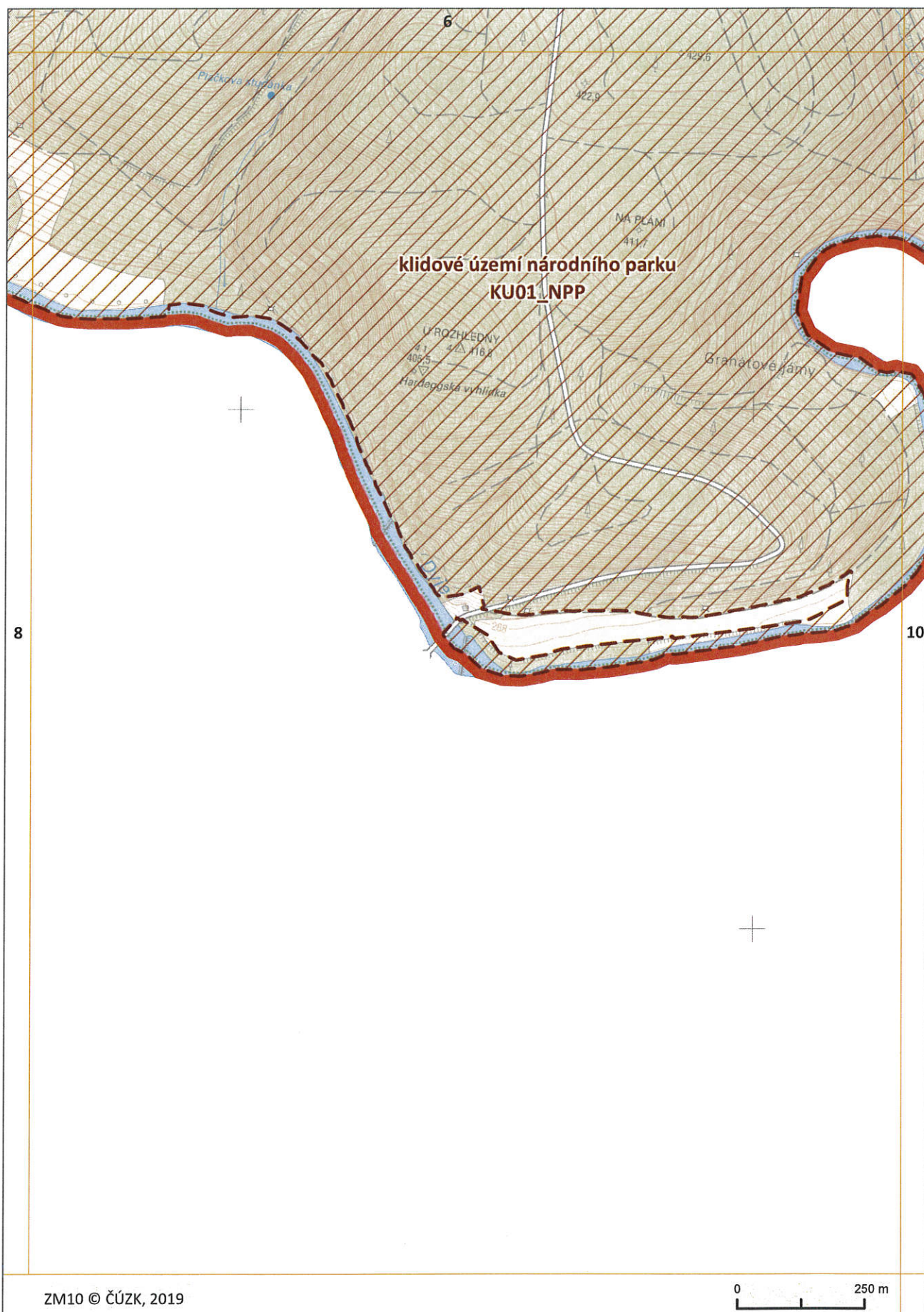

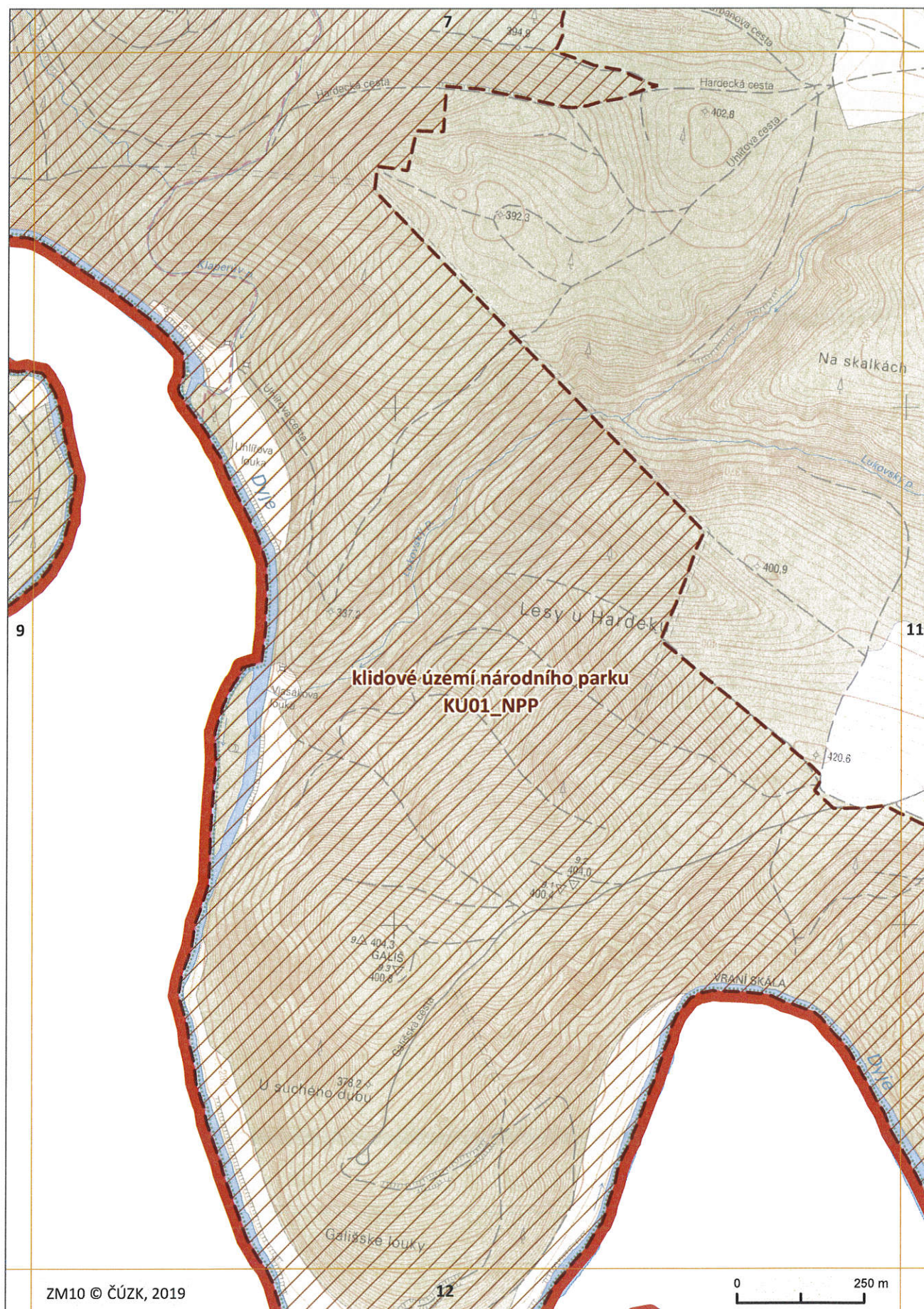

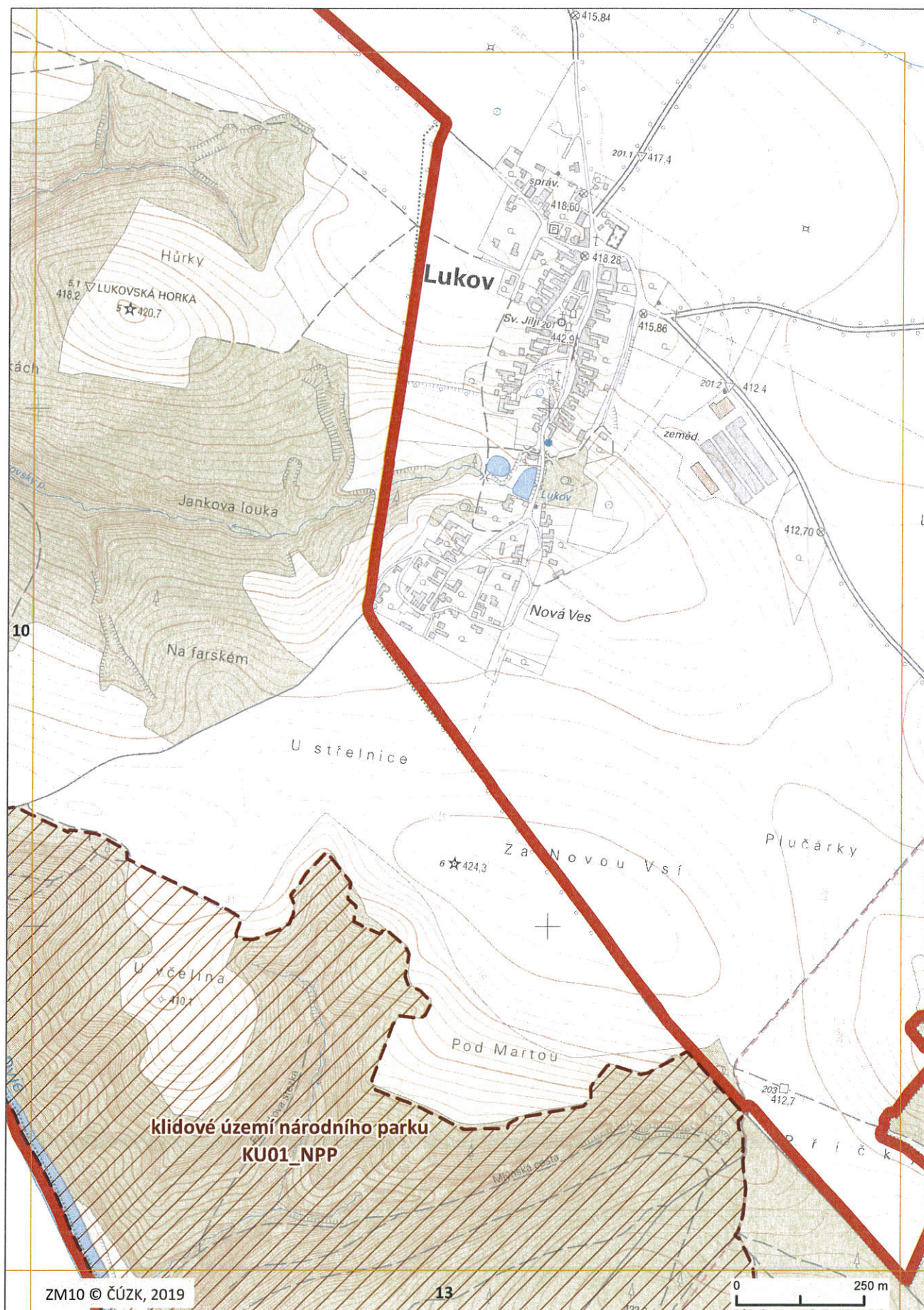

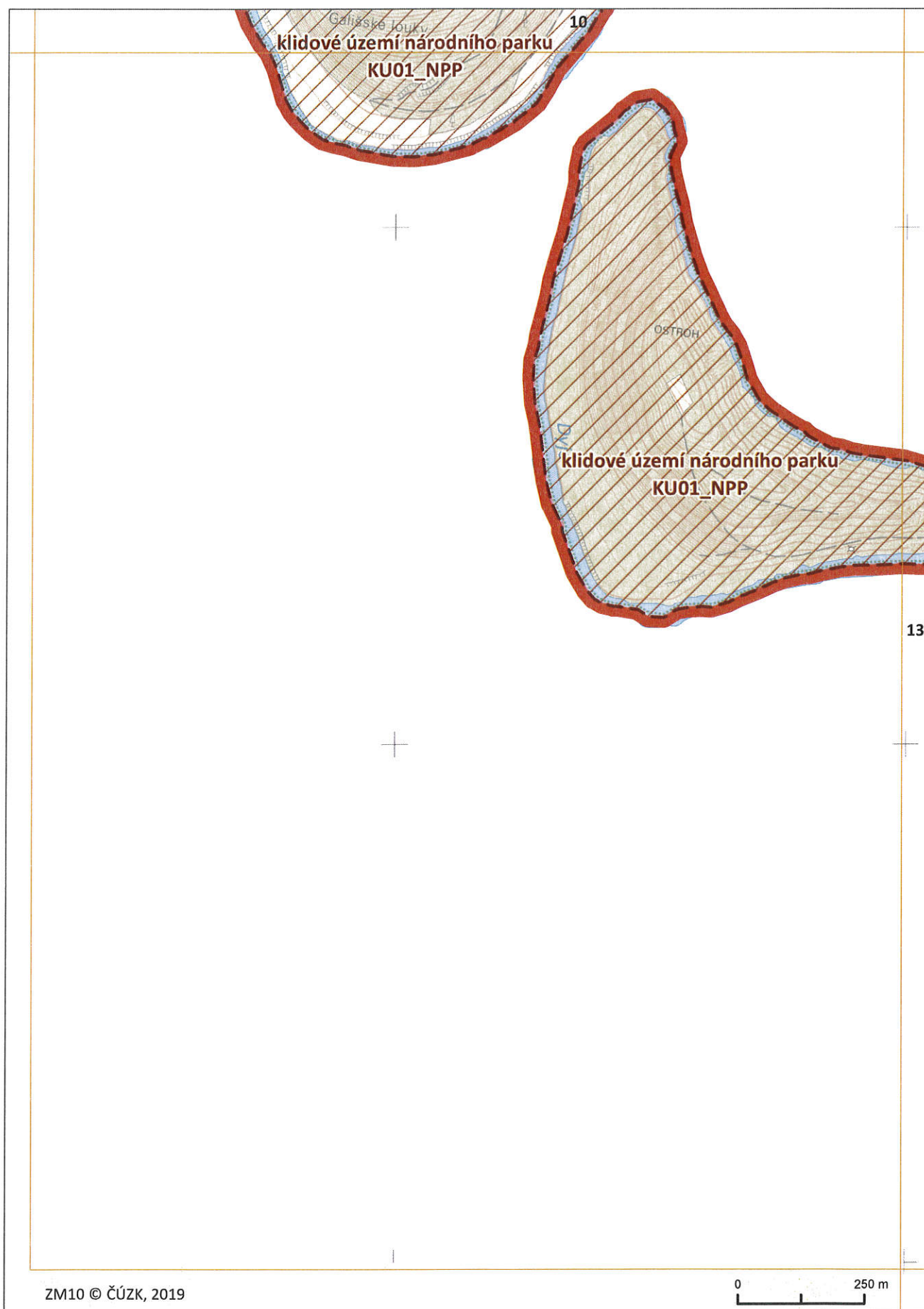

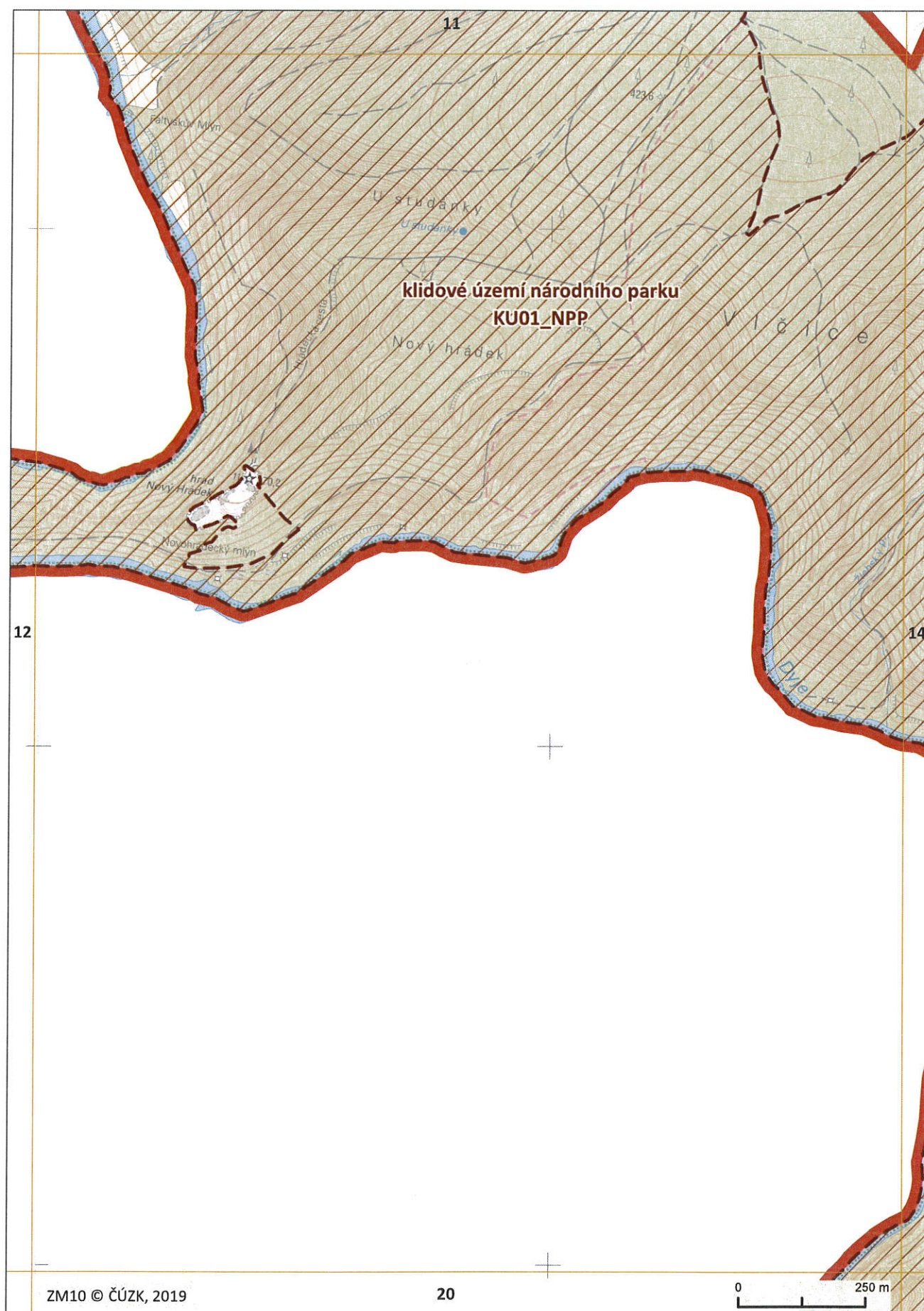

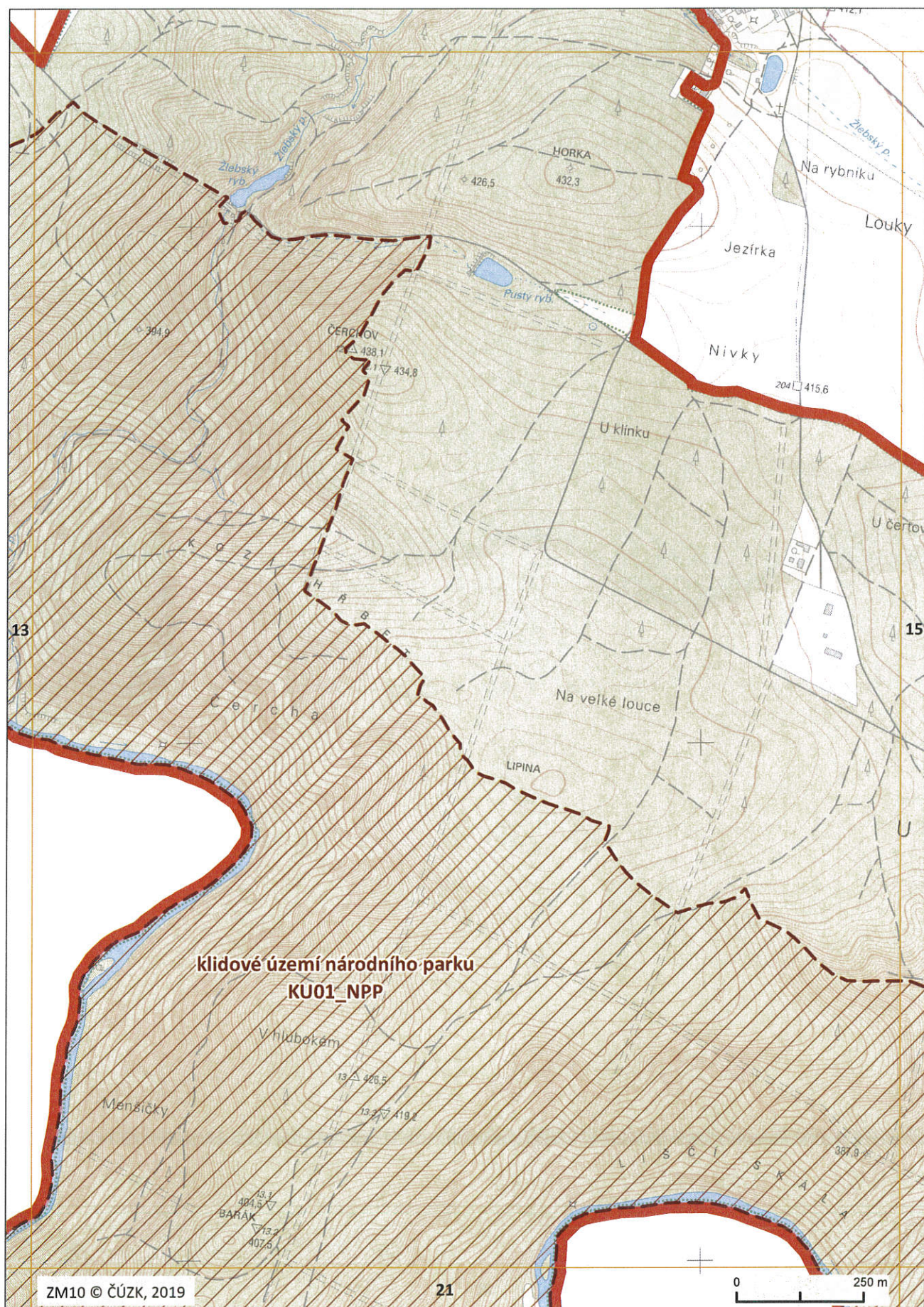

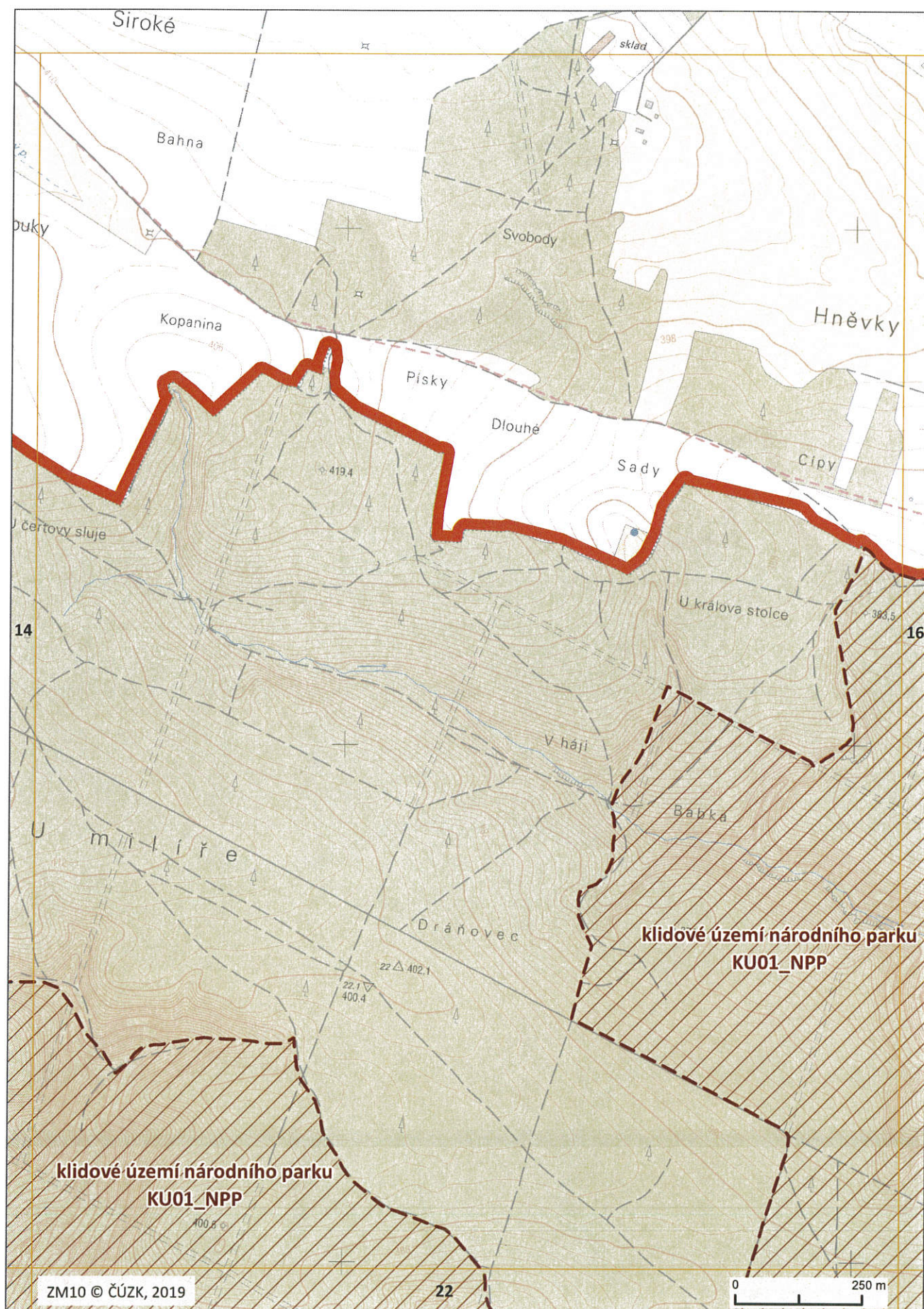

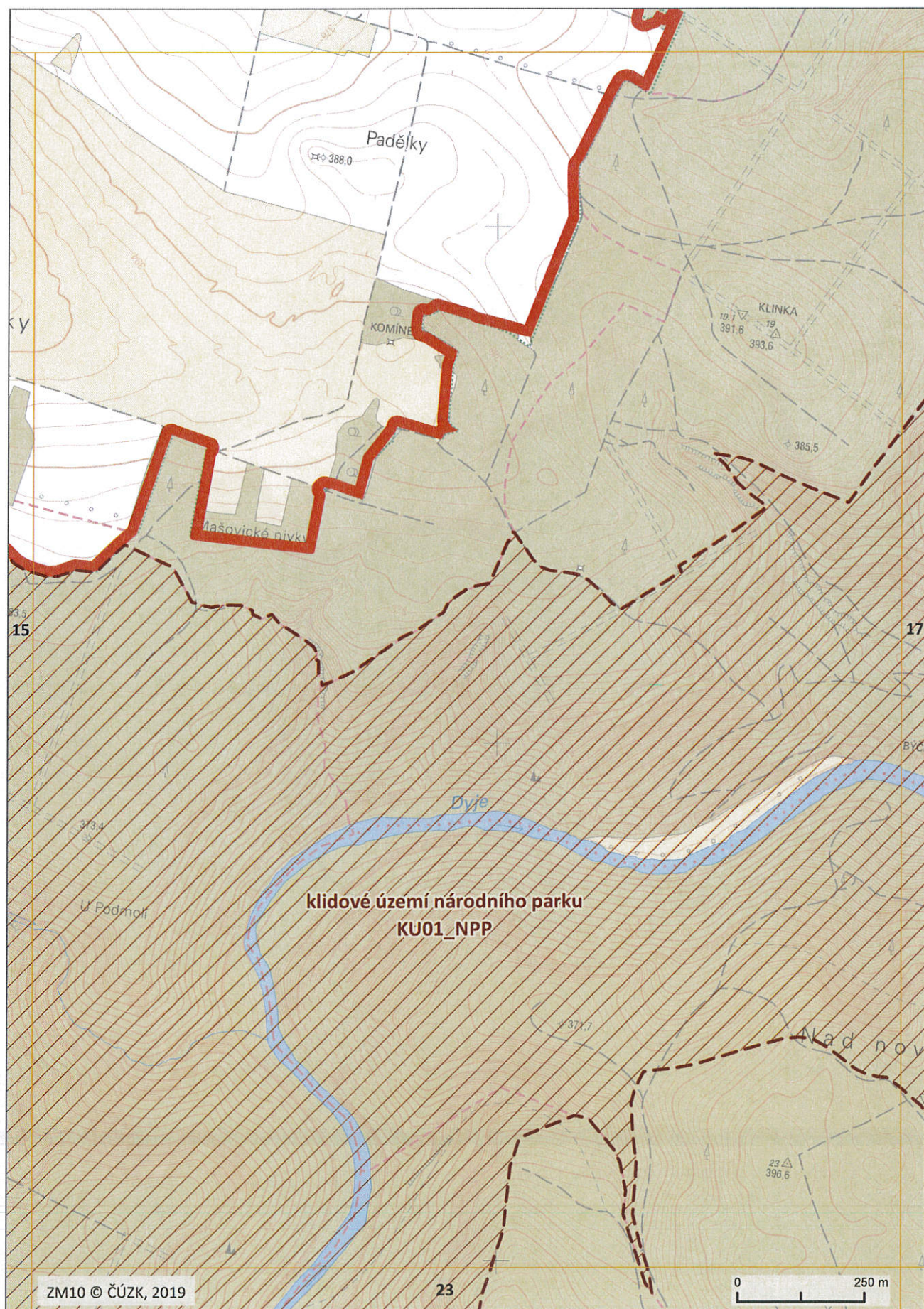

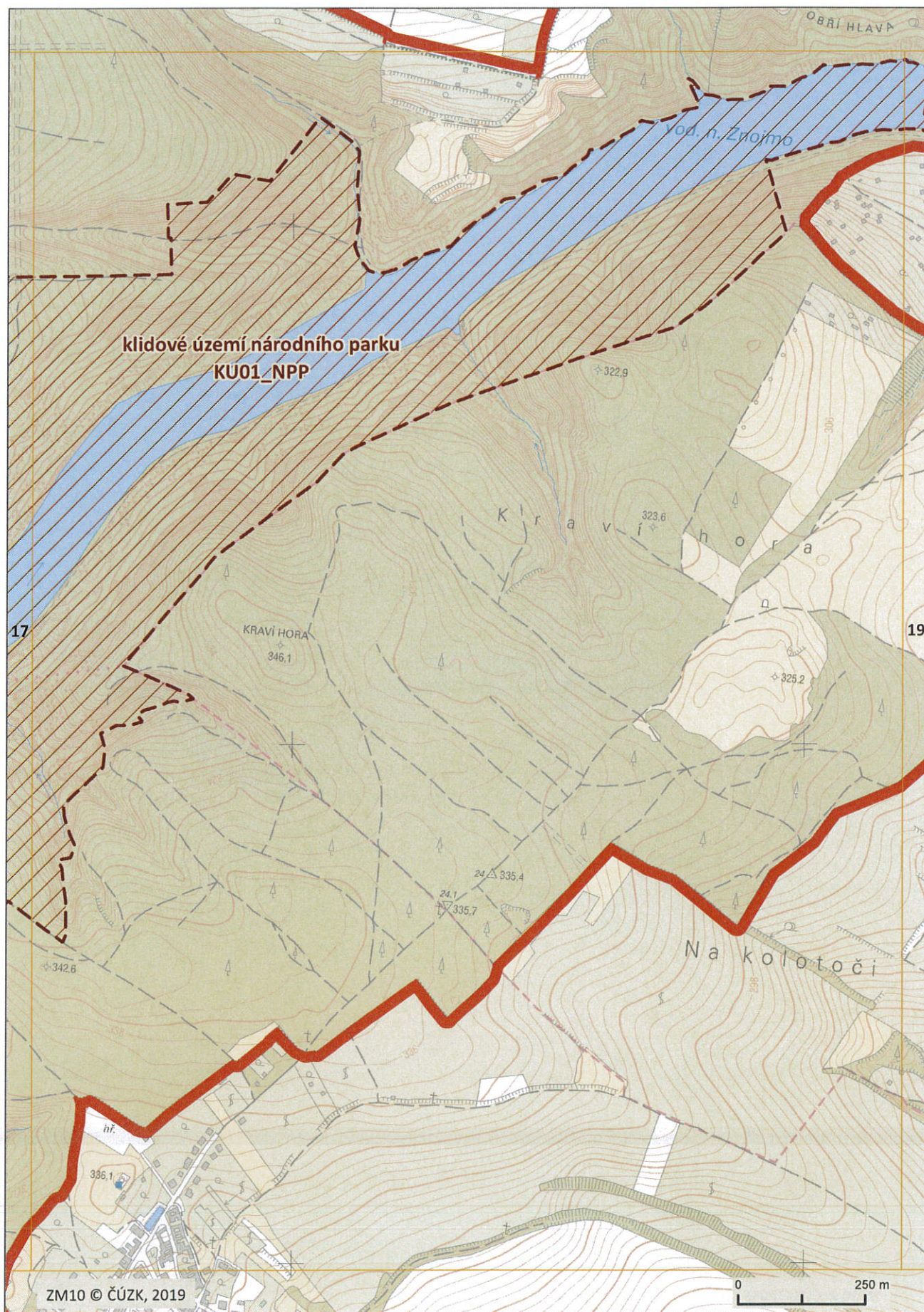

Mapový list č. 19

